نه

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو متلونه

PROPERTY OF ARIC Established 1989

مهتمم: محمد دین ژواک

الازهر خپرندویه مؤسسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب پېژنده

پښتو متلونه

PASHTO PROVERBS

مهتمم: محمد دين ژوال

چاپ شمير: زر توکه

چاپنيته: مني۱۳۸۲

کمپوزر: سيد سليمان هاشمي

خپرونکی: الازهر خپرندويه مؤسسه

پته: قصه خواني پوست بکس ٤٦٣ پېښور

تيلفون: 091-2564414

alazharco@homtilal.com

د چاپ ټول حقوق خوندي دي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

Pashto Proverbs

الازهر خپرندويه مؤسسه
پته: ډهکي نعلبندي، قصه خواني، پيښور - پاکستان
E-mail: alazharco@hotmail.com
Tele: +92-91-2564414

PROPERTY OF ACKU 11326

پښتو متلونه

پښتو متلونه د پښتو د شفاهي ادب يو د غورد برخه ګڼل کيږي.

دا متلونه له ډيرو پخوا څخه موجود او زموږ د نيکونو غورد ، قيمتي ، تللي او پخې ويناوې دي ، چې د نکلونو په شان خوله په خوله تر دې وخته را رسيدلې دي.

د پښتو متلونه د ويلو تاريخ هم د لنډيو په شان ، معلوم نه دی او نه يې ويونکی معلوم دی.

بلکې په هر د زمانه کې ويل کيږي او هر څوک يې وايي.

متلونه د ټولو پښتنو د خولې مرغلرې دي ، چې خورې ورې د خلکو يه ذهنو کې پرتې دي. د متلونو عبارت خوندور ، لنډ او پو لوی مقصد په کې ځای شوی دی. پښتو متلونه که څه هم زيات په نثر کې شاملېږي مګر ډير يې وزن او قافيه هم لري.

له متلونو څخه د هر قوم د پوهې ، تجربې او فکري لوړتيا اندازه معلومېږي ، ولې چې متلونه هغه پخې خبرې دي ، چې له ډيرو تجربو څخه وروسته په لاس راځي او د ژوندانه لارښوونکی ګڼل کيږي.

متلونه په وينا کې خوږوالي او قوت پيدا کوي او عبارت پرې ښايسته کيږي. دا وجه د چې شاعران او ليکوالان يې په خپلو ويناو کې راوړي او دا د بديع په فن کې يو صنعت ګڼل شوی دی.

د متلونو پیژندنه دوې خواوې لري: یوه دا چې د ویلو اصلي ځای او پیښه یې شي ته معلومه شي او بله دا چې د استعمال ځای یې وپیژندل شي. د متل معنې یې حقیقي او دوهمه یې کتابي او مجازي دي. مثلاً: د دې متل (مات لاس غاړې ته لویږي) حقیقي معنې هم موجوده دي، ولې چې د چا لاس خوږ او مات شي، نو رښتیا یې غاړې ته اچوي او مجازاً په داسې ځای کې ویل کیږي، چې یو عاجز او بې وزلې سړی د خپل ځان غم، په کوم مالدار یا یو مشر باندې اچول غواړي.

پښتانه متلونو ته ډېر اهمیت ورکوي. هر متل ورته د کانې کرښه ښکاري او هغه یو پوخ او غټ دلیل بولي. پښتو متلونه د پښتنو د اجتماعي ژوندون پوره نمایندګي کوي.

د پښتو متلونه ډېر او په زیات اندازه دي او لکه د لنډیو په هره خوا کې په بیل بیل ډول د خلکو په سینو کې پراته دي.

د پښتو متلونه ډېر پخوانی او لرغوني معلومیږي، ځکه چې د متل جوړیدو او شهرت ډېر زمانه غواړي او ډېر زر د متل حیثیت نه شي موندلای.

دغه شان ښایي چې د متلونو په عبارتونو کې هم ډېر توپیر نه وي راغلی، ځکه چې د متلونو عبارت او لفظ د یو روایتي متن په توګه په خپل اصلي رنګ ساتل کیږي او د زمانو بدلونه په کې زیات تغییر نه پیدا کوي.

د پښتو هر متل لکه د لنډۍ یو ځانله خپلواکی مضمون یا په بله ژبه د یوې پیښې او واقعې لنډیز دی. د پښتو یو څو متلونه دا دي:

چې بد گـــــــــرزی، بد بـه پـرزی
له پروت زمـری نه، گـرځنده گـیدړ ښـه دی
ژرنـده کـــــــه دپلار ده، هم په وار ده
کـــه غـــرلوی دی، په ســـریې لار ده
دلټ غـویی آخـر خـاوند قـصـاب دی
د بهـر له گـټندوی نه دکـور و ټندوی ښـه دی

د پښتـو متلونه تر اوسه پورې ټول نه دی راغونډ شوی او لکه د پښتو ادب دنورو مرغلرو په شان، د پښتونخوا په غرونو او درو کې لا هماغسې لکه لالونه پټ پراته دی.

پښتو ټولنې له پخوا څخه د پښتو متلونو د راغونډولو په کار لاس پورې کړی دی. د پښتو متلونو لومړی مجموعه په (۱۳۱۸) کال کې خپره شوه. په دوهم ځل یوه بله مجموعه په (۱۳۲۷) کال کې د چاپ میدان ته راووتله چې ښاغلی محمد گل نوری ټوله کړې وه، مگر په دغه مجموعه کې له ادبی چوکاټ نه وتلی نا سپیڅلی متلونه هم راغلی وو او ځینې لفظی کمزوری په کې هم ډیرې وې، نو د پښتو ټولنې د ادبیاتو څانگې د دغو متلونو پوره سمون او سپیڅلتیا ته ملا وتړله، نوی متلونو یې هم راټول کړل او په نوی شکل یې د چاپ د پاره تیار کړل. د دې مجموعې د متلونو شمیر (۲۷۹) ته رسیږی.

د دې متلونو په ترتیب او چاپولو ښاغلی حفیظ الله خان او ښاغلی ژواک پوره زیار ویستلی دی، چې زه د دواړو زیار او زحمت د قدر په سترگه گورم او دځان او د دوی د پاره له خدای څخه د پښتو ژبې د زیات خدمت توفیق غواړم.

«رشتین»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(الف)

*ابا کور نشته، له ادې ډارر نشته.

ابا گورد، خورجین یې گورد.

ابا اوبو یوړ، ویل یې ابا څه کوې، غاړې غرونه یې یوړد.

ابی زړه شود، له شوقه ونه لویدد.

*اتڼ وهه شیر دادد، نن بیا دچرگ شیر وادد. (۱)

اتنه وزان شې، چې امرالدین دې ناري کوی. (۲)

* اختر پټ میړه نه دی.

اختر تیر شو، متایی یې هیرد نه شود.

اختر د یود سړی نه دی.

آخر عمر د خواری دی.

اخنبې چې روپی شیندی، د کلی ټولې پیغلې به یې خدمت کوی.

اخنبې چې جیب ترلې وې، په خوابنې او خوبنینې یې قدر خورلې وی.

اخور یې جوړ کړ، ویل یې اس به خدای راکړی.

* ادب له بې ادبه زدد کیږی.

---

(۱)- شیروا یوه لهجه ده، چې د ښوروا په عوض ویل کیږی.

(۲)- دا متل د کندهار په خواکې شهرت لری.

ادب له زخمه اخیستل کیږی.

آدم خان دې په خیال گوروان درغلی دی.

ادې چې زوروره دد، دبابا د زوره دد.

ادې مه یې پوکه، چې سړیږی.

* ارزان بې علته نه وی، گران بې حکمته.

ارمان به کړې هلکه، بیا به نه مومې ادکه.

ا مان چې وزوستی عقل لومړی وای.

اردارد، یوم پر غاړد. (۱)

* اړسترگې نه لرې.

اړد په اړد خلاصیږی.

* ازاری ته په ازاروولو گناه نشته.

ازمویلی څوک نه ازمویی.

ازمایلی بیا مه ازمایه.

ازموینبت اول په کال او تلین ؤ ، اوس دم په دم دی.

* اسان یې نالول، چونگښو هم پښې پورته کړې.

اسمان لرې، مځکه سخته.

اسمان چې گړزیږی، هومره نه اوریږی.

اسمان به ولاړ وی، لاټ به مردار وی.

اسمان چې وریځې ښوروی، باران به وکړی.

---

(۱) - دا متل دکندهار په سیمه کې ویل کیږی . اره اره دلته د زراعت کروندې په معنې دی.

کونډه چې سترګې تور وی، میړه به وکړی.

اس مې در کړ، خو پرې سپرېږې به نه.

اس خپلې وربشې خپله زیاتوی.

اس پردی، سپور پرې میری.

اس دې له بله، لنبته دې له ځنګله، چې نن یې نه زغلوی، نو لا کله.

اس لرد، په لاس لرد.

اس ششنی، خر رایی، غاتری نوری بلا وایی. (۱)

اس که تکنی دی، میدان لنډ دی.

اس چې خدای خواروی، نو یې یابه کړی.

اس یې هغو ته ورکړ، چې د تانګ د تړلو یې نه ؤ.

اس یې په خرد بار کړ، خر یې پرې مردار کړ.

اس چې د خرو سره تړی، خر یې خړی زده کوی.

اسان یې په سو وګنی، میړونه یې به خولو ګنی.

اسیاوان چې تسپې اړوی، ژرنده ګړی خطا کوی.

اسیل په ګډله کې، کم اصل په ګزبره کی. (۲)

اسیل چې خوار شی، ته خاورې کیږې.

اسیل کوتیور، کم اسل خپرور.

اسیل نه ورکیږی.

اسیل ته اشارت، کم اسل نه کوتک.

---

(۱) - دا متل د کندهار د سیمې دی.

(۲) - دا متل د کندهار د سیمې دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسیل ختا نه لری، کم اسل وفا نه لری.

اسیله ځان دې کچه کړ، چې پر توګ دې الچه کړ.

اشه ښه دد که ګوله، مه یې یوه وینې مه بله.

*اغزی له اولې ورځې تیره وی.

اغونده ګډله، خو، له پوره څخه زغله.

*اکویو په بل پورې پکو.

*الا بلا به ته کړې، لور او زوی به پرې ماړه کړې، دمولا جواب به څه کړې.

الف که څه نه لری، بې هم لښکر نه لری.

الحمد هغه الحمد دد خو، خوله دملا عثمان غواړی. (۱)

الو په شلتالو نه پیوندیږی.

* امانت مځکه هم نه خیانتوی.

امانت اوښ په نوا له نه وی اموخته.

اموخته خور، بلا خور.

اموخته خور، ښه دی که میراث خور؟ ویل یې: اموخته خور.

امیر یې ورکوی، شیخ میر یې نه ورکوی.

امیر چې ظلم کاروی، اور بل په ټول دیار وی.

* انا سپرد، کښود یې باندې.

انا مړه شود، تبه یې وشلیده.

---

(۱)- دا متل د کندهار خواته دا ډول ویل کیږی: الم نشرح هغه الم نشرح دد خو، خوله دملا عثمان غواړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انبار دې وی، خروار دې وی.

انسان، تابع د احسان دی.

انسان تر کانې کلک، تر ګل نازک.

انسان بې وزره مرغه دی.

* اوباز یم، خو بې ګودره نه ګډیږم.

اوبو اخستی، ځګ ته لاس اچوی.

اوبه په اوبو، شیدې په شیدو.

اوبه په ډانګ نه بیلیږی.

اوبه په سارد ځی، نه په جګوالې.

اوبه پورته وهه، کښته یې لاردد.

اوبه چې ترسر تیرې شی، څه یود نیزه، څه دوې نیزې.

اوبه په کمزورې ورخ ماتیږی.

اوبه د سر له خوا خړیږی.

اوبه که برې دی، تر پله لرې دی.

اور او اوبه نه سرد یوځای کیږی.

اوزبشې څه په مځکه کې، څه په جوال کې.

اوربشې که د روپی سل منه شی، د خرد په کې یود لپه دد.

اور ته خپل او پردی یو دی.

اور له خپلې لمنې لګیږی.

اوږه دې په اوږه منت دې پرڅه.

اوږه په موټی، غوږی په ګوته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوږد خیشته پیشته کړی، منت پر تنارد کړی.

اوږد دمیچنی، زوی د خچنی.

اوږد که تمام دی، پیمانه خویې پر ځای دد.

اوږد یو موتی نه لری، تنور یې پر بام جوړ کړی دی.

اوږد یې یو موتی نشته، شل تر تنورو نه دی.

اوسپنه په اوسپنه ماتیږی.

اوسپنه چې څومرد تکیږی، هغومرد پخیږی.

اوس دې اوښی کړې، چې د ماشو پروردې پرې وخوړ. (۱)

* اوښان نه ژاړی، بارونه ژاړی.

اوښ په خپلو متیازو کې گوډیږی.

اوښ په سر باری نه درنیږی.

اوښ په غلبیل نه درنیږی.

اوښ تر پولې لاندې نه شی پتیدلای.

اوښ په بدد نه وهل کیږی.

اوښ له باردولوید، له بربردونه لوید.

اوښ چې یې په نته کړ، نو یې اوږ ته کړ.

اوښ دې اوسار کړ، نو دې په لار کړ.

اوښ ته یې ویل: الغبندی وکه، ددویل: په کومو لاسو.

اوښ ته یې ویل: لوږ ښه دی که ځوږ؟ ددویل: ددرو واړو دې بیخ ووځی.

---

(۱)- د ماشو پروږ ته په ننگرهار کې کتی وایی.

اوښ ته يې ويل: لوبې وکه، دد جړونګان له بيخه وکښل.

اوښ ته يې ويل غاړه دې کږه دد، دد ويل کم ځای مې سم دی.

اوښ چې ولاړ، مهار يې زد څه کوم.

اوښ که غټ دی هم دشيدو تمه ترې مه کړه.

اوښ که هر څو نه لوی دی، الوتې نه شی.

ښه! هر څه دې بې هوښه.

اوګرد په تلوار نه سړيږی.

اوګرد چې سړيږی، بلا پرې لګيږی.

اوګرد ځنې توی شود، ويل يې په نصيب مې نه ود.

اوګرد مو درته ساتلی ود، خو پاته نشود.

اول اتام، پسې کلام.

اول ځان، پسې جهان.

اول حق د ګاونډی دی.

اول زدد کړه، بيا کوزدد کړه.

اول سلام، بيا کلام.

اول مړانه په سيالی ود، اوس سپيتانه په سيالی دد.

اول مې نه خوړې هزا سلاخې (۱) اوس دخوار پلاو محتاج يم.

اول همياني ګورد، بيا نوشی رانيسه.

* ايلچی ته نه بند شته، نه زندان.

ايړا پور غواړی، بيړا نور غواړی.

(۱)- هزار سلاخه يو ډول ډوډی دد، چې ويشلی يې هم بولی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ب)

* بابا ویل ، ادې به منل.
بابا چې غلا کوله، اول به یې له ملا کوله.
بابا حلالود پوخی (۱) یې مه حلاله.
بابا دې خدای وبخښی، منګر د سهار په لمانځه کې سست ؤ.
بابا که لمونځ نه کاوه، کفر یې هم نه وایه.
بابا که کار کم کاوه، بیا یې محکم وایه.
بابا ګیلې کوی، ادې پیرې کوی.
بابا لرې مې واده کړه، چې ستا کنډولی واړه ګټورې کړم.
باچهان چې داو کړې پیروی خوری وس یې رسیږی.
باچهی باچهانو لره ښایی، لویی خدای لره.
بادچه پاسنی شی، د باران دستی شرنګی شی.
باران په تیرا، وشو، خرد یې د لړه موړې یووړه.
باران وشو چاکو نه پټ شول.
بارونه یې تړل، اوښانو ژړل.
بار یې په شانو شو، وړای یو لرګی یې بل پر کښیښود.
بازار ته څه وړې، ویل : طالع.

---

(۱)- پوخی دوری معنی لری.

باز چې خپله ځاله پرېږدی، ځای یې د پاچا منګول شی.

باز چې هر څومره خوار شی، چونګښې نه خوری.

باغ چې لاښ شی، باغوان یې خوار شی.

باغ د باغوان دی، ژرنده د ژرنده ګړی.

باغ که باغوان لری، چغال (۱) هم خدای لری.

* بتی کوټی چې خوار شی، نری وریجې خوری. (۲)

بخت په تېنډه دی، نه په منډه.

بخت چې د زور مل شی، هر کار یې جلبل شی.

بخت چې کوټه شی، باچهان ټکرې خوری.

بخت په کوټی دی یا په کوڅی.

بخښښ په لک، حساب په کک.

* بد بانجن اپت نه لري.

بد بوټی بلا هم نه وهی.

بد به دې په زړه لرم، سلام به دې په خوله لرم.

بد به یم، نه له ورور سره.

بد په بلا اخته ښه دی.

بد تربور په بده ورځ په کار یږی.

بد زوی، نه زوی.

بد عادت، چې زور ورشی، عقل مرور شی.

---

(۱) - چغال ته سور لنډی هم وایی.

(۲) - دا مثل د ننګرهار د خوا دی بتی کوټ د یو ځای نوم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بد مه راسره کوه، ښه دې نه غواړم.

بد مه کوه، بد به نه وینې.

بده ماینه پرېښوله کیږی، بد کښت نه پرېښوول کیږی.

بده ماینه، تنگه موچنه دد.

بده ماینه کړه لښته دد ، ماته به شی سمه به نه شی.

بده ورځ کله کله وی.

بد یاران په بده ورځ په کار یږی.

بدی پر بدی واوښت، بدی ټنډ ترې لاندې واوښت.

بدی چې نه کړی بدې چارې، بدی به چا واژه پر لارې.

* بډای یې له خوراد گټی، خوار یې له بډایه.

* برېنډ له لارې اوړی، اووږی نه اوړی.

برج دې تر آسمانه، سپی دې له لوږی مری.

برج مې جوړاوه رانه کادانه شوه.

برخې ټولې ازلی دی، نه په زور نه په زاری دی.

برخې ویشه، میړونه گورد.

برمته، د بدی بانه دد.

برد یې وهه کوزه یې لار دد.

بریت ښه بریت دی، خو په خوشې شونډه ولاړ دی.

بر یې شته، برکت یې نشته.

* بزه په خپل ښکر نه درنیږی.

بزه چې پر بام خیژی، لیوه نه هم ښکنځل کوی.

* بلا بیده ښه وی، نه ویښه.
بلاد چې په مخ ونه وهی، پر څټ نه وهله کیږی.
بلا په مخ وهله کیږی، نه په شا.
بلا له هغه پاڅی، چې یې ګرنګ تر پزې څاڅی.
بلا له خپلې لمنې پورته کیږی.
بلا وه، برکت یې نه و.
بلا وه که بلاګی، ابا یی مړ که په چوړکی.
بل ته ګوته نیول کیږی او ځان ته نه.
بلخه بې تمیزه، لالی راغی بې کمیسه.
بللی، خور ولې.
بلمنګی خواړه دی، له پردیو څه مانه دی.
* بنیادم یو نور، جامه یې دود نورد.
بن به دې تندی وهی، یوربه دې لینګی وهی.
بنده اریان، خدای مهربان.
بنده راشه د خدای خپل شه، لکه پر ځان هسې په بل شه.
بنده چې داد کړی، نو بیا یې یاد کړی، الله چې داد کی نو بیا بې ښاد کی.
بنده لری نښلولې، مرګی لاری ورته نیولې.
بنده وتړل بارونه، مولا وکړه خپل کارونه.
بنیادم بې وزره مرغه دی.
بوچ له اختره خلاس دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بورې هم ژاړی ، ورارې هم ژاړی.

* بیاله که تر رود لاندې؛ اوبه ځی پکښې بهاندی.

بې چرگه به هم سبا شی.

بې ډوډی اوسې، بې کوره مه اوسې.

بې ډوله مه گډیږه.

بیړی په نیت چلیږی.

بې زحمته راحت نشته.

بې زاره دې د خیره، خوسپی دې درگرزوه.

بې سته څوک جنت ته نه ځی.

بې ښځې سړی ښه دی، نه په کور کې همیش جنگ.

بې عقل دونه په بل نه کوی، لکه په ځان.

بې عقل جمال خوښوی، عاقل کمال.

بې عقل زوم د خوابښې په باتو ختا وزی.

بې گودره مه گډیږه.

بې کاری لنگیږې ، خواری ترې زیږی.

بې کاری دبد بختی زانگو ده.

بې کسه بدې نه شی پاللای.

بې گودره چې گډیږی، خود به یې سین وړی.

بې ما دې شل نه کړه.

بې مزده کار مې نه زده، چې مزد راکې کار مې ښه زده.

بې میوې ونه څوک په ډبره نه ولی.

بې وخته میلمه یې له خپله بخته خوری.

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(پ)

* پاړوگرد مار له لاسه مری.
پاک اوسه، بې باک اوسه.
* پټه وم، پټه به ځم.
پر اخوند ښوروا هم ډیره ده.
پر اوښ سپور، سپیی وخوړ.
پر پچه وخوت، کشمیر یې ولید.
پر پوست سیکه نه وهله کیږی.
پر خره یوه لپه اوربشې ډیرې دی.
پر خره سپور، خر ځنې ورک.
پر خوره مځکه هر وابنه شین کیږی.
پردی خر، شل منه وړی.
پردې غم تر واورې سوړ دی.
پردی خر، په شاز ورور دی.
پردی زوی، نه زوی.
پردی سپی، په ډوډی خپل.
پردی جنگ، نیم اختر دی.
پردی کټ، تر نیمو شپو وی.
پردی غوښه په ځان پورې نه نښلی.

پردی موچنه پر پښه معلومیږی.

پردی مال نه خپلیږی.

پردی مور مه کړی سودمنه، چې سل ښه ورسره وکړې، دا به تل وی گیله منه.

پردی دودی تر زر منه تیږې لاندې ده.

پردی ورکړه، نیمه خوا ده.

پردی خواړه یا پوردی یا پیغور.

پردو، تروو ته او گره مه پخوه.

پرړانده، شپه او ورځ یوه ده.

پر سر مې دې زړوکی وی، تر مخ مې دې زلمی وی.

پرښو تلوار، پر بدو تامل.

پر کور نگ نیم من دا نه ډیره ده.

پر لڅه خیټه یې ملا تړلې ده.

پر لوړه وخیژه څار وکړه، څو چې نور کړی هغه چار وکړه.

پر ملا یې لمبول دی، په خدای یې بخښل دی.

پر هغه دې خدای میلمه که، چې میلمه یې نه وی لیدلی.

پر یوه سړی چې دوه شی، رڼا ورځ پرې توره شپه شی.

* پړ مې کړه، مړ مې کړه.

پړ هم وراشه لری. (۱)

* پز پریکړې که شرم درلودای، دچړې نوم به یې نه اخیست.

---

(۱)- وراشه - اخلاق

(c) ketabton.com: The Digital Library

* پسرلی دی ځان اگاه کړه ، ځان ته ژیړه غوا پیدا کړه.
پس له واده څوک سندرې نه وایی.
* پښتون سل کاله پس وار واخیست ، ویل یې چې اوس مې هم تلوار وکړ.
پښې مور شو، چې پاته یې کور شو.
پښه مې دې پاس وی ، که په خره وی، که په اس وی.
پښی هلته ځی، چې زړه ځی.
پښې لوڅې ښې دی، نه تنگې موچنی.
* پک په پمن پورې خاندی.
پک نه په سر تارلری، نه په چا کارلری.
پکه دادې لا بله سپکه.
پکې سر په خیال کې ، چې میړه یې شاباز خان دی.
* پگړی چې له سره ولویږی، په اوږو تکیه شی.
* پلار یې کړه، خو په لار یې کړه.
پلار یې گنمی، زوی یې څتمی.
پلار یې په اته، زوی یې په شپیته.
پلار گنلی ، زوی ته هیڅ دی.
* پنډ یې مه گوره ، ایمان یې گوره.
پنځه گوتې سره برابرې نه دی.
پنځه گوتې په خوله مه منډه.
پنځه چرگانې په یو کور کې ښې دی، نه یو نسواری.

* پور په غاړه، میږه مرداره.
پورچې تر سل تیر شو، وچه یې مه خوره.
پورچې ډیر کوی، لور لری.
پورچې ځنډنی شی، خوردنی شی (خندنې شی).
پورچې ځنډنی شی، جنګنی شی.
پور په نه دولت حساب دی.
پور په ورکړه خلاسیږی.
پور ته ګورم پاڼ دی، کښته ګورم پړانګ دی.
پور دې پور، منت دې نور.
پور که د پلار شی، خواړه پرې حرام شی.
پوروړې به له نیستمن نه څه یوسی.
پور ورکړی، غلیم وژلی.
پوره ورک دې کړه، دوه کوره.
پوستین یو تودوی، بل نه ځایوی.
* په اوړی یې ګنه، په ژمی یې څته.
په باد راغله، په باد ولاړه.
په یارانه کې تل بنګړې ماتیږی.
په باغ کې الو، په کلی کې بلرغو. (۱)
په باران پسې پټې ګرزوی، په خیرات پسې شکرې.
په بد نیت کلی نه ړنګیږی.

(۱) - به لرغو - ایله ګرد

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بد زوی ښه پلار یاد یږی.

په بدلو څوک نه لوییږی.

په بل وطن کې د ښو کښت کوه تیریږه.

په پټه خوله څه نه کیږی.

په پردی کور سل میلمانه هیڅ دی.

په پردی مال ځوانی نه کیږی.

په پردی مُلک خانی نه کیږی.

په پوښتنه سړی مکې ته ځی.

پُه تیاره کې خپل سیورې هم نه ښکاریږی.

په تیاره پسې رڼا ده.

په مرګ یې ونیسه، چې په تبه راضی شی.

په تیر پسې تر تاب نشته.

په تش ګومان ، بد بخت وخوړ خپل ایمان.

په تش لاس چې اخلاص کړی، څوک به خلاس کړی.

په ټول بابړ ، یو لوړ.

په جنګ کې مړی کیږی.

په جنګ کې یو ګام دسلو کلو لاره ده.

په ځنګله کې یې وزیږوه ، په بازار کې یې لوی کړه.

په مځکه کې چې کانډیال وی، د بادار یې تش جوال وی.

په څاڅکې څاڅکې ډنډ جوړیږی.

په چا چې دخدای نظر شی، توري خاورې ورته زر شی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په چغل کې اوبه نه دريږي.

په غلبيل کې اوبه نه راوړل کيږي.

په خپلو خپل، په پرديو پردي.

په خپله خر نه لرې، د بل په اس پورې خاندې.

په خپله ډوډۍ مور، په کلي نازولی.

په خپل کور ميږی هم زورور دی.

په خواری څوک بد نه ايسی، په بې کاری بد ايسی.

په خوراک يې نه يم، په خرپ يې يم.

په خوله «لا اِله»، په زړه غلا.

په خوله خوږ، په زړه کوږ.

په خوله دې شين پسرلی، په زړه دې کړنګ ژمی.

په خوله صاف، په زړه خلاف.

په خولې تنګ، په ګيډه لوی.

په درنو دروند، په سپکو سپک.

په دستر خوان هر مچ زمری دی.

په دوه بيړيو پښې مه ږده.

په دنيا باور مه کوه، ګاهې لوږ دی، ګاهې څوږ.

په ډيرو کښې يې خوره، په لږو کې يې ويشه.

په ډيرو ليونی خوښ دی.

په رنګ ښايسته، په عمل خوار خسته.

په رندو کې چپک اغا دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ړندو کې یو سترګې پاچا دی.
په زړه هوښیار، په خوله بې کار.
په ژرنده کې دې شپه شه، د زوم کره دې مه شه.
په سپین سر، مزل په سر.
په سپی د خاوند زړه بدیږی.
په ستړې مه شی، دچا څه شی، زړه پرې ښه شی.
په سترګو ګورې، په زړی لوړې.
په سړو کې توپیر دی، څوک لال دی، څوک کورت کانې.
په سړه سینه چې کیږی، په جنګ کله موندل کیږی.
په سلو وهلی ښه دی، نه په یود پړ.
په شرم هغه شرمیږی، چې په شرم پوهیږی.
په شوتلو کې چې وابنه کوی په دې کې یې هم چل دی.
په شلومبو که چاغیدلې، غړکه به چاغه وای.
په شیدو سوی، مستې پوکی.
په شمله دې شوم غلطه، کور ته چې دې راغلی، یود اوښه بله کته.
په ښادی دې ښاد نه شوم، په غم دې تورد تلبه وسوم.
په ښه پردی خپلیږی.
په ښه ورځ هم بده ورځ نه هیریږی.
په ښه کې ورور، په بده کې پیغور.
په صورت کې نری دی، په کار ګړندی دی.
په ظاهر دوست، په باطن وروست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

PROPERTY OF ACKU

په عُمر کشر، په عقل مشر.

په غرمو یې وګټه، په سیورې یې وخوره.

په غره کې اور بلیږی، سورناچی ورته نخیږی.

په غم کې ناري وې، په ښادۍ کې نغاري.

په غوجل کې چې یوه ومیژی (۱) رنګ د ټولو بد کړی.

په کام پسې ناکام دی.

په کلی د عوده ده، په ډم ناره.

په کور کې یو ټک دارو نلري، پر ځان یې نوم غمباره ایښې ده.

په کور کې نه کوک نه پیاز، اړوی د وازګو.

په کولمو کې خواړه کوچ، خبرې د غورمچ. (۲)

په ګازرې نه یم، په خرپ یې یم.

په ګټه نه پوهیږی، خوراک ته یې کړیږی.

په ګرزیدو نه مری، په کنبیناسو مری.

په ګورم کې یې غوا نه درلوده، د ګوروان سر یې مات کړ.

په ګوره ویلو، خوله نه خوږیږی.

په ګوشته کې هم ځوانان شته.

په ګیډه مې شوتل دی، په ملا مې تورد سپر دی.

په لاس کار، په زړه یار.

په لاس کې یې شړشم زرغونیږی.

---

(۱) - میژل- متیازې کول.

(۲) - غورمچ- دمچانو شورماشور.

د پښتو ګرامر

په لیمخو کې ښکلتوی.

په دم دې وانښه پور دی نه چې کبلې.

په مځکه تصویرې نه لری، په اسمان ستورې.

په مرګ یې ونیسه، چې په تبه به راضی شی.

په مړو ایرو کې، ډکی مه وهه.

په مسجد کې لمونځ او کتاب، په چوک کې چلم او رباب.

په ملنګ، څه کلنګ.

په نا ازمویلې اشنا، باور نه شی کیدای.

په نابلده سپی هر سړی غونډې واروی.

په ناسته غومبر نه کیږی.

په نهو میاشتو کې نه پخیږی، په نهو ورځو کې پخیږی.

په وهلو څوک نه سمیږی.

په هر شی کې ښه او بد شته.

په هر غار کې ګوتې مه منډه.

په هغه واله کې چې او به تللې وی، بیا راځی.

په هندوستان یې ګټی، په چوره ګلی یې بایلی.

په یوه هډو کی دوه سپی په جنګ اچوی.

په یارانه کې بنګړی ماتیږی.

په یوه باندې چې دوه شی، رنا ورځ پرې توره شپه شی.

په یوه برستن کې دود لوڅ نه پټیږی.

په یوه تیکی کې دوه تورې نه ځاییږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په یوه چپیره دوه مخه خوریږی.
په یوه زین کې دوه تنه نه ځاییږی.
په یو ځنګله کې د دوو زمریانو شپې نه سبا کیږی.
په یوه کتاب څوک نه مُلا کیږی.
په یوه ګُل نه پسرلی کیږی.
په یوه ګیډه دوه منته مه اخله.
په یوه لاس کې دوې هندوانې نه اخستلې کیږی.
په یوه مړی مور شوې، په ټول کلی سور شوې.
په یوه موزه کې دوې پښې نه ځاییږی.
په یوه ودانه، په دوهم ورانه، په دریم ډاګ ډګنی.(۱)
* پیاز دې وی، په نیاز دې وی.
پیریانو ته ، غزنی څه دی.
پیر که خس وی، د مرید بس وی.
پیر نه الوځی، مرید یې الوځی.
پیشو چې ایسار د شی ، ونې ته خیژی.
پیشو چې جنګ کوی، منګولې مخ ته نیسی.
پیغله که هر څو متیه کوره وی، تر کونډې خوندوره وی.
پیل که له تندې مړ شی، یو زنګون اوبه یې لا په نس کې وی.
پیل چې ژوندی وی، یو لک وی، چې مړ شی، دوه لکه شی.
پیل تلی، تلی پر پکې ودریدی.

(۱)- ډاګ ډګنی- سپیره میدان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ت)

* تا به ولی، ما به خوږکی.

تا ته یې لور پخوی، موږ ته یې تنور پخوی.

تا ته یې ابۍ پخوی ، ما ته یې تبۍ پخوی.

تا زیان چې هوسۍ نیسی، دهغو خولې تورې وی.

* تر اوبو دمخه گاولې. (۱)

تر تناره یې موری لویه ده.

تربور ته بې وروره مه شې ، وروره ته بې زویه.

تربور وژنه، خوشرمود یې مه.

تربور چې خرشی، پې مه سپریږی.

تربور که هر څومره خوار شی، دخره گمان مه ورباندې کوه.

تربور د تروږمی موږی دی.

تر بې عقل دوست، هوښیار دښمن ښه دی.

تر بې عقلې ناوې، هوښیارد کونډه ښه ده.

تر بیکاری ، بیگاری ښه ده.

تر پردی زوی، خپله لور ښه دد.

تر پردی مصری تورې ، لور پر غاړه ښه دی.

تر تیارې، برخه مه تیرپږه.

---

(۱) - گاوله یو خاص ډول د پښو بوښ دی.

تر تشه ولاړه، په خرپ نړیدلې ښه ده.

تر توري وهل، ډوډۍ ورکول گران کار دی.

تر څوچې رښتیا راځی، درواغ به کلی وران کړې وی.

تر څوچې یو مړ نه کړې، پوست یې مه خرڅوه.

تر خویښ نس، را پیښ.

تر خوړلی، لا امید ښه دی.

ترخه خوره، خو ترخه مه وایه.

تردې یې تیر، هغه نور یې ستا گنډیر.

تر رمې یې، سپی ډیر دی.

تر رنگ یې، خوند ښه دی.

تر زرین پوښه پیاده، دغوایی سپور ښه دی.

تر سړی گټې، تود تاوان ښه دی.

تر سلو داوو، یوه برمته ښه ده.

تر سلو منو خوړلی، یو چارک کرلې ښه دی.

تر کوره به درسره یم، نه تر گوره.

تر شیر یې، په ښوروا خوشاله دی.

تر مزد یې شکرانه ډیره ده.

تر پروت زمری گرځند گیدړ ښه دی.

تر مورو پلار خوږی راځه که غوښې خورې.

تر نکل یې وپوهیدې ډیر دی.

تر وژلې ورور، پرې ایښې گومل ښه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ورخ تیرې اوبه، بیرته نه راګرځي.

ترور، نیمه مور.

تر پښو لاندې ځمکه مه ګوره، لرې واټن ګوره.

تر وهلو یې په ځغلولو ستړې کړې.

تریاکی، دوه په ایکی.

تر ویش یې په چور خوشاله دی.

تر یوې خُرما، دوې وځکې ښې دی.

تر پلی ښه دی، نه وتلی.

* تږې په خوب اوبه وینی.

* تش لاس، نر ښځه کوی.

تشه لاسه ته مې دښمن یې.

* تلتک د میلمانه، کوسې د کور بانه.

* تلخی د ځنکندن ده، که دې شپه پر بل وطن ده.

تنباکو که ترخه دی، عملی ته خواره دی.

* توبه (۱) د میړو خالی ده.

توبه باید دستی وی، هسې نه چې په سستی وی.

تو تکی وایی بې ازاره ده، ویل دچمن چنجیان وپوښته.

تور په تورد شپه اخله، چې زیړ وینې شین مه اخله. (۲)

تور د تورې دی، ژیړ دنجونو.

---

(۱)- دکندهار په جنوبی سرحد کې، دیوې علاقې نوم دی.

(۲)- دا متل دبزګرو دی او مراد ځنې غوا یا غویی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تور لیمخی په صابون نه سپینیږی.

توری په اصل غوڅه کوی.

توره سره ښه ده، خونه د ورور په وینو.

توریالی، ټول ننګیالی.

توریالی له شا نه واهه کیږی.

توری به لالا وهی، مړی به عبدالله وهی.

توري چې باتیږی، جګړه پیښیږی.

توري چرګې سپینې هګۍ اچوی.

توري نور ځوانان وهی، منصب سدو خوری.

توری سکان وهی، کږې پګړوی هندوان وهی.

توزنه هیله د خدای له کرمه وتلې ده.

توکُل نر دی، اندیښنه ښځه.

توکلی ناړې بیر ته خولې ته نه راځی.

* ته به یې خپل وبولې، دی به دې زوم وخیژی.

ته تر ما جار، زه تر تا جار.

ته خو حینګ داړی وې، زه دې له خندا مړ کړم.

ته خو د ډاګ وې، زه دې درسره د ډاګ کړم.

ته خو د غور وې، زه دې له کمرو وغورزولم.

ته خو د غونډو وې، زه دې هم د غونډو کړم.

ته مې بزې وهه، زه به دې روژې وهم.

* تیاره بدان خوښوی، رڼا نیکان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تیږه تیږه ماتوی.

تیر په هیر.

تیږه په خپل ځای درنده وی.

تیږه ځی ځی دخوار په سر لګی.

تیغ په جوهر خوراک کوی.

تیږه چې پرته وی، هوری درنه وی.

(ټ)

* ټال کې ځنګیده، په سر کنډو ودریده.

ټپوسه خپله پوسه، تاته چا ویل چې د بل چرګوړی نیسه.

ټک له دواړو لاسو خیژی.

ټینګ عزم غرونه ماتوی.

(((* * * *)))

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ج)

* جار تر هغه زوی، چې تر هر چا وی نیک خوی.
جار دې شم روپۍ، چې هم سپر یې هم ګډۍ.
جامه چې د پور شی، په ځان پورې دې اور شی.
اجمې خو دې ښې دی، چې په ګیډه څنګه یې.
* جاهل ته دوه ځله سلام اچوه.
جغ پر غاړه، او جغ غواړه.
* جفا مرګی ښه ده، نه بې اتفاقی؟
* جنګ په وسله، ننګ په غله.
جنګ په شید یاره ښه دی، نه په خاره.
* جنګ پر خاره ښه دی، نه پر شیدیاره.
جنګ جنګی کوی، ننګ ننګی.
جنګ میړه او سپی ژر ښکاره کوی.
جنګ چې نه کوی، ډبره لویه اخلی.
جنګ سوړ شو، میری تود شو.
* جوړ صورت چې وی، نیستی نه باندې ورځی.
* جولا شوی نه یې، بیا دې نیچې پټې کړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ځ)

* څراغ چې په کور کې لګیږی، بیدیا ته څه حاجت دی.
* څنبتن په سپی حُکم وکړ، سپی په لکۍ.
څنبتن یو مزل کوی، سپی دوه.
* څمڅه په ځان غره شوه، چې په دې او ګره سړه شوه.
څنګه چې سوال، هغسې یې ځواب.
څنګه چې ژرنده، هغسې یې دوړه.
څنګه چې دې کور دی، هسې یې زړ تور دی.
څنګه جومات، هسې، بروزې.
څو چې و نه ویشل شی، خبر به نسی.
څوک ځان غواړی، څوک جهان.
څوک چې لاس درپورې ښند کړی، مه یې غوڅوه.
څوک چې زحمت ونه ګالی، راحت به ونه مومی.
څوک چې دې طلبګار وی، هغه به دې یار وی.
څوک چې بار وړای نه شی، اوږه نه ورته نیسی.
څوک چې له قامه لرې اوسی، باد به یې یوسی.
څوک چې پر مخ ځی، باید تر شا وګوری.
څوک چې خوبونه کوی، میښه به یې ترکتې زیږو.
څوک چې غوا خرڅوی، له پړی به یې تیریږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک مه وهه په گوته، تا به نه ولی په لوټه.

څوک مه وهه په نوک، تا به نه وهی په سوک.

څوک نه وایی چې زما دغړکې خوند بد دی.

څوک وایی، څه وخورم، څوک وایی په چا یې وخورم.

څو کوچنی ونه ژاړی، مور تی نه ورکوی.

څو نه چې خرگی، هغو نه یې بارگی.

څو یې ونه شاربی، کوچ نه کوی.

څو یې چې شاربی، کوچ کوی

* څه مې په هغه پسرلی، چې نه مې غوا څری، نه خوسی.

څه توره تیره وه، څه انا وروسته وه.

څه چې په دیگ کې وی، په څمڅی کې راخیژی.

څه چې په کنوی کې وی، هغه په څمڅی کې وی.

څه خورد، څه پریږده.

څه دکورد، څه د پوره.

څه په هغه چار، چې نه دې مور کړی وی نه پلار.

څه نه وو، چې په مادې ونه کړه.

څه راوړه، څه به یوسې.

څه زه بد وم، څه د ښمانو لاسونه راپسې وتکول.

څه غر پنا، څه ور پنا.

څه ژرنده پخه وه، څه غنم لا مدوو.

څه لاس ترمنځ، څه غر ترمنځ.

څه مړه، څه ماړه.

څه مور لنګه، څه ترور.

څه وهلي، څه پورې وهلی.

* څې کوې، چې نې کوې.

(ځ)

* ځائی پوز غواړی، توری نورې غواړی.

ځان ته ښه وایی او ښه نه کړی.

ځان ځانی، خپله خواری.

ځان دې وخوری نو کری، چې به لږو ډیر لری.

ځانه ځانه، تر هر چا ګرانه.

* ځلمی دځوانی په نیشه مست وی، دچا نه اوری.

* ځنګل چې اور واخلی، وچ او لانده ټول سوځی.

* ځوان پر غړی، زور پر لری.

ځوانه ښځه د زاړه خوا وهی.

ځوانی نه پټیږی.

ځوانی د زرو روپو آس دی.

* ځای ته ګوره، بیا نو ښوره.

ځای در تنګ، اوبه در خړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ح)

* حاجی په مکه کې لټوه، چرسی په تکیه کې.
حال منصور وایه، چې سر یې په دار شو.
* حرام چې دچا په کور ننوتلی وی، حلال یې هم ورسره تللی وې.
* حساب په مثقال، بخشش په خروار.
حساب په کک، بخشش په لک.
حسد هسې نیکی خوری، لکه بل اور چې لرگی خوری.
* حق آخر حقدار ته رسی.
حق خپل ځای نیسی.
حق په تا، حق له تا.
حقې روژې تیرې دی، نفلی زه نه نیسم.
* حیادار حیا کوله، بې حیا ویل : زما څخه بیریږی.
حیوان قیمت په بارداری جگوی، انسان یې په کارداری.
حیوان چې بې کاره شی، هم خوړل کیږی، هم خرڅیږی.

(چ)

* چا په کلی کې نه پرېښود، ده ویل آس مې دملک کره وتړی.
چا په ورا کې نه پرېښود، ده ویل د مخ اوښ زما دی.
چا ته چې شی نه ورکوې، ورته ښکاره کوه یې مه.
چاړه چې دسرو زرو شی، څوک یې په نس نه منډی.
چا مونده، ما مونده.
* چته زوړ ووینې، په ږیره یې پرور ووینی.
چته چې ځوان ووینی، صورت حیران ووینی.
* چرت یې واهه، خورجین یې بایلود.
* چرسی چې موزی نه وی، په چلم کې لا سخی وی.
چرسی زوی، نه زوی، تریاکی، دوه په ایکی.
چرګ په تالې کې ګوره.
چرګ دې یم، حلالوده مې مه.
چرګ په ډیران مه ګوره، پر کاسه یې ګوره.
چرګ چې ښتیږی، زړه یې تنګیږی
چرګ چې ځوان شی، پر بام ورو ورو ځی.
چرګ په پردیو غوړو مست وی.
چرګ پر بام کرار ته، ویل یې چې بام ترما لاندې و نه نړیږی.
چرګ دمالګی په څکلو څه پوهیږی.

چرګ یو مارغه دی، چې چا ونیو دهغه دی.
چرګه مې ناجوړه ده، بانه مې ورته جوړه ده.
چرګه چې ببره شی، له پیشی نه کمه نه ده.
چرګه د جولا لاړه، نوم د ملک وشو.
چرګه زما، هګۍ د بل کره اچوی.
* چغال ته الو نه رسیده، ویل یې دا تروه دی.
چغال پر نعمت شکر کیښ، چرګ یې د خولې ووت.
چغری څښتن نه موند، امر خیلو وطن؟
چُغل په خوی غل، چې چُغلی کوی د بل.
* چور په اجاره دی.
چوغکې دی، یو تر بل چابکې دی.
چې اړ شی، وخرد ته هم ماما وایی.
چې اختر تیر شی، نکریزې په دیوال وتپه.
چې اوبه وی، تیمم ته څه حاجت.
* چې اوبه نه وی، ژوندون ګران دی.
* چې اوبه ته وایی « پانی » سر یې لاندې که ترکانې؟
چې اور یې بل شی، خدای یې مل شی.
چې اوش دی کړ، ویې تړه؟
چې اول لری، آخر نه لری.
چې ایمان وی، مرګ څه دی.
چې بابا ژوندی ؤ، د ادې په لاس کودې ؤ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې بابا ژوندی ؤ، هلته ادې ادې وه.
چې بابړ یې، زما په کتاب پړ یې.
چې بادار حضور شی، مریی ترور شی.
چې باد نه وی، ونه نه ښوری.
چې باد یې وی د پاسه، باران یې سمدلاسه.
چې باد یې وی د کښې، وریځ زغلی لکه بزې.
چې بتی خوری، مولی به زغمې.
چې بخت نه وی، ډانډس نه زده کیږی.
چې بخت یې تور شی، دښمن یې د پلار کور شی.
چې بد کوی، بد به مومی.
چې بد کوی کارونه، هغه بد وینی خوبونه.
چې بد گرزې، بد پرزی.
چې بده غواړی، په بده به واوړی.
چې بل یې وخوری، گل به شی.
چې بې ځایه اشنایی کړی، اور بل په خپل تندی کړی.
چې بی قامه شی، بې مقامه شی.
چې بې ملوځی، تور مار یې پر اوږو ځی.
چې درانه بارونه وړی، خوراک یې ځوز دی.
چې پال گورم ښه راځی، چې یار گورم ښه نه راځی.
چې پردی کورته یې طمعه شی، یو من غوښه یې کمه شی.
چې پر لوړه گرځی، پر ژوره پرزی.

چې پزه و نه لری، دختو نه ، نه جوړیږی.

چې پزې یې وی پیتی، هغه ناستې وې مزبوتې.

چې پلار یې وز نه وی ویشتلی، موریې غوز نه وی ویشتلی.

چې پوڅې خورې، متار به سهی.

چې پور گنې، نور وگته.

چې په پټه وی، په ښکاره لنگیږی.

چې په تا درشم کور نه ورکې، چې په ما راشی خورکی.

چې په تمه دسور وشی، هغه پاتې په میرو شی.

چې په ځان کې وینی، په جهان کې وینی.

چې په ځان یې خوری خاورې کیږی، چې په بل یې خوری، گل کیږی.

چې په خره دې کار نه دی، ایشه ورته مه وایه.

چې په ډیر حرص یې غواړی، هغه کم خوری.

چې په ډیر یې واخلې، په لږ یې مه خرڅوه.

چې په ډکه کاسه مور نشی، په څټلو یې نه مړیږی.

چې په ډله کې دوست نه وی، مه پکښې کښینه.

چې په زور ورسره نه یې برابر، دهغو تر څنگه مه کښینه زړه ور.

چې په کار شرمیږی، هغه کله پورته کیږی.

چې په کور کې غوړی مومی، لیونی به غړو ته درومی.

چې په مرگ یې وئیسی، په تبه به راضی شی.

چې په میله کې سور سگ خوری، کور به څه خوری.

چې چه نازو لویږی، په زیار زړیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په نیمه شپه بیدار یې، که نابلد یې زما یار یې.
چې پیر یې زورور وی، مُریدان یې زنځیرونه ماتوی.
چې پیر وی، فقیر وی.
چې پیلان ساتی، پیلخانې به لوړې جوړوی.
چې پیلان ساتی، دروازې به دنګی جوړوی.
چې تا وکړل، ما وریبل.
چې تر ملکه دې کړه، نوورکه دې کړه.
چې تل ځی په غدی، یوه ورځ به یې وی دکم بختی.
چې توري په تیری شی، پل په اشرپی شی.
چې توري چلیږی، وینې بهیږی.
چې توري وهی، تور زن یې بولی.
چې ته مې ولیدې، په ځان مې شکر وکیښ.
چې تیار وی، هغه د یار وی.
چې تیر شول، هغه هیر شول.
چې چرګ نه ؤ، اذان چا کاوه.
چې چم لری چمتو دی، چې چم نه لری هندو دی.
چې چنګښې وایی غار، ترکی وایی کندهار.
چې چنګښې وایی کور، ترکی وایی مقر.
چې حج حج لرې، یو وخت به حاجی شی.
چې خان یې په یاران یې، چې یاران درسره نه وی، توري خاورې د بیابان یې.

چې خاوند يې ليتې خوری، د سپو به يې څه حال وی.
چې خاوند يې نينې چيچی، نو سپی نه به څه وراچوی.
چې خبر شی بې اثر، ترينه پټه خوله بهتر.
چې خپل دې وی خوره، چې خپل وې نه وی مره.
چې خپل دې پکښې نه وی، په هغه مرکه کښې مه کښينه.
چې خدای يې چاته ورکوی، د شاليزو او داؤد زو تر منځ يې ورکوی.
چې خدای يې شرموی، داس په سر به يې سپی خوری.
چې خدای يې ورکوی، بتل يې (١) يار دی.
چې خدای يې کوی، هغه به وشی.
چې خر نه لری، په خره نه ارزی.
چې خړ نه شی، غوړ به نه شی.
چې خوری، نه مری.
چې خوله خوږيږی، زړه بديږی.
چې خوله لری قراره، نه به بوره شی نه وراره.
چې خوی بد شی، پلمې ډيريږی.
چې خير دې نه رسيږی، بد مه رسوه.
چې خير تاته درکړم، ابی به په څه شی پورې باسم.
چې داختر کالی دې دا دی، د لوبه دې لا کوم وی.
چې دا غړ که کوچ کړی، طالبان به راته وچ کړی.
چې دا ملا کيسې کړی، ما به غونډه ورپسې کړی.

(١)- بتل يو ډول هاونګ ته وايی، چې بنګی پکښې زدول کيږی.

چې د بل مور بور وي، ستا به هم بوره کی.

چې د بنگو بتل زدويی، اخر به بنگی شی.

چې د جان شی تر سر تيره، خدای دې نه کړی دانا بوده دنيا ديره.

چې د خدای وعده پوره شی، د بنده سخه به پخه شی.

چې د ددو بنځو ځنبتن وی، سخت به يې ځنکندن وی.

چې د رانه بارونه وری، خوراک يې ځوز وی.

چې د ردی شی په ستونی، ستا به هير شی زوی او لونې.

چې د روند نه شوې، نو سپک په څه شوې.

چې د رومی، څه به مومی.

چې د ريې نه کړم، ازار دې په څه کړم.

چې د رندو پر کوڅه راشی، پر يوه ستر گه لاس وده.

چې دې زده کړه په طفلی، هير به يې نه کړی تر پيری.

چې د زړه وکړی، او گرې ته به هم تبې وکړې.

چې د ستر گو نه لرې شی، د زړه نه به هم لرې شی.

چې د شپې لاړ نه شې، د ورځې به ځای ته ونه رسيږې.

چې د کاسې په منځ مور نه شې، په ځنډو به يې هم مور نه شی.

چې د گور سختی په زړه کړم، زه به ولې ژړا نه کړم.

چې د گنډلو نه وې، ولې دې ځيره.

چې د گيدړې په جنگ ورځې، تا به د زمری نيسه.

چې د ملا غواړې، خدای دې نغاړې، چې ملا ته يې ورکوی.

خدای ته يې ورکوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دنیا شی په ما تیره، خدای دې نه کړی دانا بوده دنیا ډیره.

چې دنیا درغله ځای ورکوه، چې تله لا رورکوه.

چې دود نه وی، سود نه وی.

چې دوستی کوی په زر مه بیریږه، چې دښمنی کوی په سر مه بیریږی.

چې ډب نه وی، ادب نه وی.

چې ډوډی وی، بې دسترخانه هم خوړله کیږی.

چې ډول دې وی په څنګ، د وهلو یې څه ننګ.

چې ډیر وایی، لږ خیژی.

چې راځی دبل دکوره، پرتا به شپه شی تکه توره.

چې راپورې دی نه کړه، راځخه پرې دې په څه کړه.

چې رارسیږی دسوات بیستی (۱) دخورانو به ښکار شی سرې پنډی.

چې وخت لری، بخت لری.

چې روپی وی برګې، چپلی ډیرې وی.

چې زر وی، زاری دڅه ده؟

چې زر لری، خبر لری.

چې زور نه وی، خوارد ږیرد به څه وکړی.

چې زده کړې درویزد، هیرد به نه کړی دا مزد.

چې زړه خوږیږی، له ړوندو ستر ګو هم اوښکې ځی.

چې زړه تنګ نه وی، ځای نه تنګیږی.

چې زړه یې غواړی، خوله یې هم وایی.

---

(۱)- بیستی خامتا ته وایی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې زما پر زړه يې ليکلی، څه پاچا څه لنګ وهلی.
چې زما سره ځې، تل به توري وڅکې خوري.
چې زور تير شی، عقل هير شی.
چې زور د زورور شی، پټې له تخمه سره خپل شی،
چې زه کونډه يم، پر دنيا دی ميړو ښې نه وی.
چې زيار کاږی، ګټې دهغو دی.
چې ژرنده يې ګرزی، بلا يې پرزی.
چې ژوندی وی، قلندر وی، چې مړ شی چغندر وی.
چې ژوندی يم ښه مې غواړه، چې مړ شوم مه را پسې ژاړه.
چې ږغ شی دشکنې، زړه مې ښه شی که يې منی.
چې سبا شی غم پيدا شی، چې بيګا شی، غم پنا شی.
چې ستا له کوزه راځی، په غلبيل کې دې راځی.
چې ستا بې ما رغيږی، زما هم ساعت بې تا تيريږی.
چې سر وې، خولی ډيرې دی.
چې سر دی نه خوږيږی، داغ پرې مه ږده!
چې سره ونه ميژی، (١) سره به ونه ګټی.
چې سر و مال ترې جار کړې، نو هر سړی به يار کړې.
چې سم دچا ويل وی، په هر چا يې منل وی.
چې سود کوې، سودا به مومی.
چې سيلخکی خوري، نيغکی به زغمی.

---

(١)- ميژل: مينه کولو ته وايی.

چې شپه تیاره شی، بدان تیره شی.

چې شپه یې تر منځ وی، له هغې بلا مه بیریږه.

چې شرم نه لری، ایمان نه لری.

چې ښه وی، بد دې اور واخلی.

چې ښیرې کړی، هغه به خپلې مینې سپیرې کړی.

چې طلب یې کوې، پرې پیښ به شې.

چې عقل نه لری، پر کوربې تل غم وی.

چې عقل یې ویشه، ته چیرې وې.

چې عقل یې کم وی، زیات یې غم وی.

چې غټ شې پرن دې بولی، چې ډنګر شې کرن دې لولی.

چې غټ وی، لټ وی.

چې غل نه یې؛ له باچا مه بیریږه!

چې غل نه تښتی، مل دې وتښتی.

چې غل نه یې؛ دجوال خوله مه ورسرد نیسه.

چې غلې غلې باسی، هغه تل کانې پرې باسی.

چې غواړی، پرې واوړی.

چې غوټه په لاس خلاسیږی، حاجت خولې ته نشته.

چې قاضی دې مدعی شی، دعوه به دچا سره کوی.

چې څه کړې، هغه به ریبې.

چې کډی دې زیږاوه، غم به یې وړې.

چې کلی په نامه لری، یو خوی تر نورو ښه لری.

چې کوچنی وی پر پښو ځی، چې لوی شی پر واړو ځی.

چې کوچنی ونه ژاړی ، مور تی نه ورکوی.

چې کور پر غره لری، هم نوی هم زاړه لری.

چې گُل کرې ، گُل به ریبې.

چې لاس په خوشیو نه شی، خوله به په غورو نه شی.

چې لږ خوری، هغه تل خوری، چې ډیر خوری، زهر گندیر خوری.

چې لوی غاپی، کوچنی تراپی.

چې له ځانه مست نه وی، په بنگو نه مستیږی.

چې له خدایه پټه نه وی، دبندگانو یې ولې پټوی.

چې له یارد وایی، له ځانه وایی.

چې لیود میږد خوری، په تورد شپه یې خوری.

چې مالگه وخورې، لوښی مه ماتود.

چې مړی لرې، مړا خورد.

چې مړی لرې، میلمه گی څه دی، چې ایمان لرې مرگی څه دی.

چې مړد شی امیران، نیمگړی نه دی دا جهان.

چې مړ شو، هغه پړ شو.

چې مرد شی مومنان، یا به باد وی یا باران.

چې میلمه شې، آسوده شی.

چې میړو نه وی، هلته کورونه وی.

چې مشر یې غمبر وی، اختریې مازیگر وی.

چې مور دې نه وی په پلرگنی ، هورې ولې ځې لیونی.

چې مور لری ادکه، په صفت به یې واده که.

چې مال لری، اقبال لری.

چې مور یې بتیاری وی، زوی یې نه فتح خان کیږی.

چې مور میره شی، پلار پلندر شی.

چې میښه زهیر وې، کتمی یې وهه.

چې ناچاری شی، سړی توري ته هم لاس اچوی.

چې نرکچور درسره نه وی، بوی دې نه ځی سور لرګیه.

چې نری وی، زمری وی.

چې نغده دې ولیده، ځنګه دې وخندل.

چې نغری سوړ وی، اولاد به یې کله موړ وی.

چې نه ځې په شا به دې کم چې نه خورې څه به دې کم.

چې نه ځنې خلاسیږی، بړبړ پرې ورځه!

چې نواله خورې، جانباز به وهی.

چې نوم دې دغله دی، ناستې دې په څه دی.

چې نوم یې وی شړی، څه پیړه څه نری.

چې نه دې وی غله، مه دې اس مه دې ګله.

چې نه دی وی سړی، مه نغن خورد مه غوړی.

چې نه دې وینم، آخر به مې هیر شې.

چې نه دې وی له مورد هسې مه وایه چې ورورد.

چې نه دی وی له پښته، له هغو کسانو تښته.

چې نه دی وی غمخور، پاتې دې مشه میراث خور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې نه غواړم ، هغه مه را پیښوی.

چې نه کار ، هلته څه کار.

چې نه کوی حبیب، څه به وکړی خوار طبیب.

چې نه کوی ننگونه، هغه پس کوی مړونه.

چې نه لری هلک، هغه کورد تیغ لایق.

چې نه لری سړی ، نه دې کورت خوری، نه غوړی.

چې نه لری باغچې ، هغه دې نه خوری الوچی.

چې نه لری پنگه، کښینه د چا له څنگه.

چې نه منی د یار پندونه، لاس به نسی په سرونه.

چې نه وی پا کرلی، څه به یې وی ریبلی.

چې واک یې دموروی، کانې یې په کوروی.

چې وخوری دنر لغته، داسې به کینی لکه اورته.

چې وخوری پیتی، سردې کښیږده په لښتی.

چې ودې نه پوښتی ، مه گډیږد.

چې ولاړ شی تر بلخه، درسرد ده خپله برخه.

چې ولویدې د اول بخت، بیا دې نه وینم دوهم بخت.

چې وې غواړې په خوله، خورې به یې په څه.

چې هر څنگه وږی شی، تانتې لا نه چیچی.

چې هلک دې ملک شو، کلی دی ورک شو.

چې هوږد ونه خوری، له خولې یې بوی نه ځی.

چې هوس دی، دغومره بس دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هوسۍ نیسی، د هغو تازیانو خولې توري وی.

چې یاری کوی، شوګیری به تیروی.

چې یو لور یې تر ملا وی، مه یې ځنې رغوه.

چې یو مړ نه شی، بل به مور نه شی.

چې یو خوری بل ورنه ګوری، د اسمان کانې به پې اوری.

چیرې . . . چیرې ځنګل.

چیرې چې ډنګ شی، د ابۍ ګوډی تر ځنګ شی.

چیرې چې کولاله ګورد، خو خپله سیاله ګورد.

« « « * * * * * » » »

(c) ketabton.com: The Digital Library

(خ)

خان صاحب یو تار وریښم نه خوړل، لس زره روپۍ یې وخوړلې.

خاورو په ایرو واړول، باد دواړه یوړل.

خاوره (۱) د خوسر د کوره اخستل کیږی.

خبره دخدای دپاره، لوړه د ورور دپاره.

خبره تر خبرې پورې یاد یږی.

خبرې ښې کوې، لکی یې کږې کوې.

خپل به دې وژړوی، پردی به دې وخندوی.

خپل ته نامه وړه، بل ته جامه وړه.

خپل سر په خپله نه خرییل کیږی.

خپل عمل، دلارې مل.

خپل دې که مړ کې، لمر ته دې نه غورځوی.

خپل کور، یا خپل گور.

خپل وهلی ښه دی، پردی پورې وهلی.

خپل پر تنگسه په کار دی.

خپل دا په نس، د بل دا په وس.

---

(۱)- ددې متل معنی داده، چې اکثراً اولاد مور ته ورته وی.

خپل ځان دې ساته، بل ته مه وایه چې غله.

خپل مال تر سترګو لاندې ښه دی.

خپل وطنه، ګله وطنه.

خپل خپل، پردی په ډیرو نارو خپل.

خپل یې که ورکوی، بیا منت وربانديې نه ږدی.

خپل هغه دی، چې بیګا یې کور وینی، سبا یې اور وینی.

خپل عیب دولو منځ، د بل عیب د کلی منځ.

خپله شړی ښه دد، نه د بل وریښمن شال.

خپله خوله، هم کلا ده هم بلا.

خپله پښه خپله پنه پیژنی.

خپله لاسه، ګله لاسه.

خپله خوله (۱) په بل نه وچیږی.

خپله مرسته، له خپله دسته.

خپله خواری نه ژاړی، سر څخوړی (۲) غواړی.

خپلوی له لرې ښه ده، نه له نژدې.

خپلې موري را نژدې شه، پردی موري د زړه لمبه مې درپسې شه.

* خدای په رښتیا خوښیږی.

خدای د حق ملګری دی.

---

(۱)- یعنې خپله خواری انسان په خپل زیار ایسته کولی شی.

(۲)-یعنې خپلې خواری ته یې پام نه دی، بې ځایه اغایې کوی.
یا خپلې خواری ته یې پام نشته د شال خواست کوی.

خدای کوږ کړی نه سمیږی.

خدای او پاچا یې راکوی، شیخ میر یې نه راکوی.

خدای دې په هغو پوښته چې لری یې.

خدای وایی ته حرکت کوه، زه به برکت کوم.

خدای د بل په گناه څوک نه نیسی.

خدایه لوی مې کې، لویې رامه کې.

* خر پر لار که، پرې بار خپله چارکه.

خر په پالانه، نه دریږی.

خر په زین اس کیدی نه شی.

خر په غره کښې بوعلی دی.

خر نه دی کچر دی، پرې پورې د خره سر دی.

خر چې تر خره پاتې شی، غوږ یې د پریکولو دی.

خر چې تر مکې ولاړ شی، هغه خر دی.

خر له باره ولوید، له مستی و نه لوید.

خر ځان ته اریان ؤ، خاوند یې بار ته.

خر مردار یدد نه، او سپی ترې تله نه.

خر له وری پاتې کیږی، له هنگه نه پاتې کیږی.

خر خپل او پردې فصل څه پیژنی.

خر هغه دی، ځل یې بل دی.

خره ته دې خدای ښکر نه ورکوی، که ښکر ورکړی، د غویو نسونه به څیری کی.

خرې ته يې ويل زوی دې وشو، ويل څه يې کوم خپل بار به وړی خپل به وړم.

خره ته يې ګل ونيو، هغه وخوړ.

خره ته جوار او وربشې يو دی.

خره ګله که، بيا ګيله که.

* خلک په ليونی پورې خاندی، ليونی په خلکو.

خلک پيسې راوړی، ژاولن ريچې.

خلک هر څه کوی، خو هر څه نه وايی.

* خوار په خپله خواری نه شرميږی.

خوار تلتک نه درلود، چې پيدا يې کړ تر غرمې پکښې پروت ؤ.

خوار کبرجن، دخدای دښمن دی.

خوار خدای کړې، سپی چا کړې.

خوار سړی، برګ يې سپی.

خواران، په هرځای کې اريان.

خوار په هندوستان هم خوار دی.

خوار کور، له ديواله معلوميږی.

خوار شوم، نو هوښيار شوم.

خوار شی دکس، نه دناکس.

خواره به دې غواړم، نه د ورور د مرګه.

خواره شې مکارې، چې هم جنګ کوې، هم ژاړې.

خواره شې چرګې، چې له خياله مستک نه خورې.

خواره هغه کړې، چې ګاللی یې شی ، بوره هغه کړې ، چې ژړلای شی.

خواره شې خندی ، نه پر غم یې نه پر ښادی.

خوارې لورې تخت به زه درکم ، بخت دې خدای.

خواری دمیړو په شا ده.

خوارې خواری ما وکړې، دکور میرمن ته شوې.

خواری نه عیب دد ، نه پیغور.

خواړه که د بل ؤ ، نس خو دې خپل ؤ.

خواړه درنګه خوړل کیږی.

خواست چې کوې، داس کوه.

خوابښې پر زوم ریږدی، زوم بې لور ورپریږدی.

خوب دمرګ ورور دی.

خوب په روغ صورت کیږی.

خوب چې راشی بالنبت نه غواړی ، مینه چې راشی، ښایست نه غواړی.

خورې تخت به زه درکم، بخت دې خپل دی.

خوره چښه، حساب مه منه.

خوریی د ماما دمینې دښمن دی.

خورې سوړ سک، تیغ د پلاو باسې.

خورې دا خو مې غور دی، جاغور مې لا بل دی.

خوږ به دې کم، خونه ترځانه.

خوشحال ختک ، په درندو دروند، په سپکو سپک.

خوله په غاښو ښایسته وی.

خوله چې اموخته شي، اس نه دی چې کیزه شي.

خوله دې دسوی ده، شخوند د اوښ وهي.

خویندې مړې شوې، چې پاتې ترلې شوې.

خوی چې بد شي، بانې ډیرې دی.

* خیرات دې وشه، دمړو په اروا دې مه شه.

خیرات لا پوخ نه دی، ښانک یې ورته په سر نیولی.

خیری په اوبو پاکیږی، او وینې په وینو.

خیښې په خوښی، سودا په رضا.

(د)

* د اباد غونه ږیره وه، چې په تاویزو کې ولاړه.

د اباد مرګه پس، په ادې ورغی هوس.

د اباسین نه چې اوبه غواړې، تږی نه یې.

د ابی د غومرد اوګرد وه، چې په څکه څکه خلاصه شوه.

د څربه خرد څخه ډنګر اس ښه دی.

دا خوله، هغه حلوا.

دا دپټی سر دی، پټی بیرته سور ور دی.

دا د حافظ غونډاری دی.

دا دنیا که د یوه شي، هغه یو به پرې مور نه شي.

دا دې څوک نه وایی چې خوار یم، بډای به نه شم،
بډای یم خوار به نه شم.
دا دې کور، دا دې اور، که چیرې لاړې مخ دې تور.
دادو (۱) د کلی میاشې، کله ورک، کله پیدا شی.
د اس لغته اس زغمی.
د اس کیزه چاته مه ورکوه.
د اسمانی تکی څخه څوک ځان نه شی ساتلی.
داسې و نه نشته؟ چې باد دې نه وی ښورولې.
داسې کار وی د کهال، انگور غواړی بې دیوال.
داسې مړی مه کوه، چې خوله دې پرې څیرې شی.
داسې ممیز نشته، چې خلی پورې نشته.
داسې مه وایه چې زه یم، داسې به شی لکه چې زه یم.
داصیلې کول سخت ساتنه یې اسانه، د کم اصلی کول اسان ساتنه یې سخت.
دانصاف په وخت گیډه او زمری یو ځای اوبه څښی.
د اوبو لار په وتی ده.
د اور سوی په اور رغیږی.
د اور سوی جوړیږی، خو دلمر سوی نه جوړیږی.
د اور لمبه که سړی هر څو ښکته کوی، هغه اخر سر اوچتوی.

---

(۱)- دادو د یو سړی نوم دی.
(۲)- لوښلنی د اوړو د لوښی د پرولونی اوبو ته وایی.

د اوړی لوښلنی (۲) دژمی نګولی.

د اوړی نه شړی کیږی.

د اوښ په شان د سر سیوری مه خوره.

د اوښ په شا سپو وخورم.

د اوښ او خره بار له ورایه معلومیږی.

دا ګومان مې نه شی، چې له ایزه به زوی وشی.

د ایلنی ماریی، پټ چیچل کړې.

دایې ګز، دا یې میدان.

دا یې ډول او دایې ژرنده.

د بابا دغونه ږیره ده، چې دمچولو بس ده.

د باچا زور، دخدای زور.

د باران وریدد بویه، د مسافر وتله بویه.

د بارانه ولاړ شو، ناوې ته کښیناست.

د بارانه تښتیدم، دناوې لاندې مې شپه شوه.

د باز په ځاله کې باز زیږی.

د باز عمر لنډ وی.

د بدسره چې ښه کړې، لکه خره ته چې وا ښه کړې.

د بدمرغه سړی غوا به په ژمی کې لنګیږی.

د بدو د لارې، لا غلی لا لرې.

د بدې خبرې سل کاله عمر دی.

دبډای په ختم د ملا ارمان نه خیژی.

د بڼای په ختم ملا نه ستړی کیږی.

د بډایانو په هیله، خواران له خواری ووته.

د بزې برخه چې وړی، نو به ډیر زحمت گالی.

د بزې چې بدن کاوکی، دشپانه ډوډی خوری.

د بل په پر تاگه ځان نه پټیږی.

د بل په لاس کې مړی غټه ښکاریږی.

د بل په قول شرط مه تړه.

د بل په دسترخان سل میلمانه، هیڅ دی.

د بل پر مړی نه دی، خپل یاسین تیزوی.

د بل تر وریجو، غوښو، سوړ سوړ سک د کور ښه دی.

د بل تر زوی، خپله پکه لور ښه ده.

د بل تر اتلسه، خپله خمتا ښه ده.

د بل تلتک تر نیمو شپو وی.

د بل خړی سام جن دی.

د بل د لاسه عسل گنډیږی، دخپل لاس گنډیر عسل دی.

د بل ډوډی، یا پور ده، یا پیغور.

د بل زوی، نه زوی.

د بل کار دایمان په رڼا کیږی.

د بل کار که دې ښه وکه لاس پرې تور، که دې بد وکړ مخ پرې تور.

د بل کور چا خوار نه دی لیدلې.

د بل نیستی نه لری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بل وطن یاری، د سر سودا ده.

د بنده مخ د خدای له نوره دی.

د بنده هیله گنده ده.

د بنده ویره، په سترگو کې ده.

د بنگړو باریې، زه دې ترم ته ورانیږې.

د بورې سود، په بورې شی.

د بیکاری لار ورکیږی، د کارداری لار رونیږی.

د بې پیره کار بد مذهبه کوی.

د بې صبرو دې کور وران شی، مونږ ته یې په ځمکه واچوه.

د بې عقلې ښځې، تل کمیس سوزی.

د بې غیرته کاله، میلمه واکدار دی.

د بې کاره، خدای بیزاره.

د بې ننگه په ننگه به تل شرمنده یې.

د بې نیازه چې مرور یې، هغو نه سود من یې.

د پاچا پاچاهی ځی، دمزدور مزدوری.

د پاخه او ستا د دیگ په ورو ورو پخیږی.

د پای څې رگ نه پریښود کیږی.

د پردی ابی نه، خپله تبی ښه ده.

د پردی په زوی، دعزرائیل څه؟

د پردی اس نه، خپل تټو ښه دی.

د پردی توری مصری مې لور په غاړه ښه دی.

د پردی تور سرې ښه غواړه، دخپلې تورسرې د پاره.

د پرانګ سپینې منګلې، شپنو پوځې پرې ویشلې.

د پسری تر ګلو د ژمی اور ښه دی، تر ناسیاله ښځې، جره کور ښه دد.

د پشی اول تهس ته څوک ځان نه نیسی.

د پشی منډه تر کاداني پورې وی.

د پشی نظر په کولپی (۱) وی.

د پښې پر دکان که و نه سوځې، بخرکی به د روالوځی.

د پښې کور چې وسو، هغو نه ښه شو.

د پښتنو جورد په پردد وی، مرګ یې هسې پلمه وی.

د پښو خاورې سترګو ته الوځی.

د پلار اشنا، د زوی کاکا.

د پلار ګنه د امبار کوته، د زوی ګنه د زړه غوته.

د پور دلاسه، دود کورد خرابیږی.

د پود سړی دوستی زیان نه لری.

د پینبې څخه تیښته نشته.

د پیغلې شل مخه په بوخچه کښې دی.

د پیل په یود وځکه څه کیږی.

د پیل یود تبه مرګ دی.

د تا چې څومره خیال دی، زما هغومره مال دی.

د تا لندې چې دربی شی، دشپانه ورته غړمبی شی.

---

(۱) - خمیر دان.

د تبر خوله نیمځی نیولې ده.

د تخته که ولویږم، دځمکې نه لویږم.

د تربور په زړه سوی کې، پیغور نغښتی دی.

د تروري په ډیر ایرس، رنګ یې بد کړ د اولس.

د ترم چې څه دی، یو پو دی.

د تش ټوپکه دوه کسه بیریږی.

د تشه ډاګه به سیلی څه یوسی.

د تورو مخ رڼا وی.

د توري شپې ناره بې څه نه وی.

د توری وهلی به جوړ شی، دخولې ویشتلی نه جوړیږی.

د توری ټپ جوړیږی، د بدې خبرې ټپ نه جوړیږی.

د ټولو نیمه نیمه، د ابی شود یود نیمه.

د ټپوس دځالې نه، ټپوس پاځی.

دجنګ څخه به روغ راشی، مګر له ځنګله څخه نه.

دجنګ شپې دې وی، دغم دې نه وی.

دجنګ خوږې خبرې، ساعت یې تریخ دی.

دجنګ میدان په پښو نه وهل کیږی.

دجنګه زه راغلم، خبرې ته کوې.

د ځوانی بیکاری، دسپین ږیر توب خواری.

دچا اول، دچا آخر.

دچا چې یوه سترګه ړنده شی، پر بله لاس ږدی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دچا دروازه مه تپکوه په گوته، ستا به نه وهی په لغته.

د چرگ په اذان نه سهار کیږی.

د چغال تر ناز، د زمری څیرل ښه دی.

دچغال کور، بې چرگه نه وی.

د چنگښو من نه پوره کیږی.

د چیدی به لاس وانه خلم چیدی، که مې سر پر چیدی پرې شی چیدی.

دحق څښتن ډاډه وی.

د خاورو ولاړ شو، پر ایرو کښیناست.

د خیرې مرگ هیره ده.

دخپل خپلوی ښه ده، نزدیکت یې ښه نه دی.

د خپل کاله خور او لور کړمیز نه وی.

دخپل کور غل نه نیول کیږی.

دخپل وطن گیدړ، د بل وطن تر زمری ښه دی.

د خپلو ازاریده شته، بیزاریده نشته.

دخپله نه رغیږی.

دخپلې کمبلې سرد پښې غزوه.

د خدای امر چې وشی، پلار یې نه وی زوی یې وشی.

د خدای په چارو د چا وس نه رسیږی.

دخدای داسې رضا ده، ابد له ودوو د ترینې ورا ده.

د خدای کاږه دې خدای سم کړی.

د خدای گناکار په توبه خلاسیږی، او د بنده په ناغه.

دخدای نظر یا پر زهیرو زړو دی، یا پر نړیدلو قبرو.

د خدای چې رضا شی، ورځ یې سمه شی.

دخره بار چې دروندوی، ښه ځی.

د خره مړی، د سپو اختر دی.

د خره څښتن ته پیښه ده.

دخره لکۍ چې له هرې خوا لویشت کی، دوه لویشتې دد.

دخره مینه لغته دد.

د خره نه یې کته لویه ده.

دخوار په لاس کې غلمینه ډوډی بده ایسی.

د خوار خپله خواری بس ده.

د خوار کاله وږی دې خدای ماړه کړی.

د خوارانو برخې، پر اغزیو څرخی.

د خوار رنځور پوښتنه رحمت دی، د بډای سړی منت.

د خوار مُلا مسئله څوک نه اوری.

د خوار ملا په اذان څوک کلمه نه وایی.

د خوار سړی ځای به په زور گیلم وی.

د خوابنې هلته ورځ کږه شی، چې د زوم کره یې شپه شی.

دخوارې کونډې زویه، خپله روتی ژویه.

دخواری څخه پر ژرنده ناست، دکبره مزد نه اخلی.

دخوار یوه وزه وه، هغه هم گوډه رنده وه.

د خوریی خاوره، دماما دنغری څخه ده.

دخولې او زړه وینا چې یوه شی یا رانه ترې جوړیږی.

دخطا یا ناغه وی، یا توبه.

دخیاله دلونگو لونه کوی، دلوږې څانښت کښینی.

د خیرات وز یا لنډی وی، یا بوچی.

د خیرات په خوا کښې ډی کوی.

د خیره مې دې توبه، کاسه مې په لاس راکړه.

دداسې سړی په لاس مړ مه شی، چې سل یې نه وی وژلی.

ددستر خان پر لمن څه دوست، څه دښمن.

د دادو ورکې مینې، گازری خدایرام خیله یوړې.

ددښمن کره غم، دوست مې گرو دی.

ددښمن د غصې، غم شړم په تماشې.

د دکاندار سترگې تول دی.

ددنیا پیغور، د آخرت تر اور کم نه دی.

د دنیا څخه چې وفا غواړی، لکه دمړو څخه چې خندا غواړی.

د دوبی سخی، دژمی صوفی نه دی په کار.

د دوبی کور داختر په ورځ گوره.

د دوو خرو وربشی نه شی بیلولی.

د دوست په منت خپه نه شې، ددښمن په خندا ونه غولیږی.

د دوست پوستین می وکیښ، خو د دښمن دروازې ته ورنه غلم.

د دوست لاس درد نه لری.

د دیوال عمر، له اخیره پوښتنه.

د دې کلی خورزو ده، په دې کلی واده ده.

د ډنډ اوبه چې ډیرې ودریږی گنده شی.

د ډم سترگې به تل په نغری وی.

د ډول آواز د لرې ښه خوند کوی.

د ډیر کار ډیره گټه وی.

د ډیرو ډیر مری، د لږو لږ.

د روغو ته د رښتیا رنگ ورکول، گران دی.

د ریاب که لوی دی، چمچه دې خپله ده.

د رویبار په دواړو مخ تور دی.

د ریاب په لپه نه کمیږی.

د ریاب په لوټه نه خړیږی.

د رې پیټی ریشکه یې وخوړله، دی یې لا مړه بولی.

د ریدلی په چانه دی چلیدلی.

د زاړه غوایی، یوه جوپه ده.

د زړه مینه، په لاس ښکاره کیږی.

د زړه، زړه ته لاړ وی.

د ړانده له نیولو، د کانه د وهلو دې خدای ساته.

د زرگر راستی دغه ده، چې غلا ورڅخه و نه کی.

د زرو په قدر زرگر پوهیږی.

د زمری غار بې هډوکی نه وی.

د ډیرو لرگی، د یوه غوزی.

د ډیرو همسا ، دیوه ګیډی.

د ډیوې لاندې تیاره وی.

دریاندې به یې وځنډم، و به یې نه خورې.

د رشتیا ګوی د خولې سر سوری وی.

درکوم یې ، مګر په کم کانې، په تشه پیمانه.

دروغ د ایمان زیان دی.

دروغ وایه، په شرع یې زوغ وایه.

دروغجن دې دروغ وایی، هغه بل دې قیاس کوی.

دروغجن، هیر جن.

دروغجن سړی هر چاته سپک ښکاری.

دروغجن چې په دروغو ځان مجبور ګنی هم دروغجن دی.

د زور اوبه په پیچومې هم خیژی.

د زورور ځپلی، دخوار ککری.

د زورور وهل، دکم زورې ښکنځل.

د زورور یاری، دخره سپرلی.

د زورور ترڅنګه مه کښینه زړه وره.

د زورور لښته نه پور دی، نه پیغور.

د زوی په هیله مور، له میړه ووته.

د زوی ناره په هغو ده، چې د خدای وریاندې پیرزو ده.

د زوی میړانه د مور د تندی څخه معلومیږی.

د زوی په میړانه، مور سر دسره ځوانه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزوی مې دې اور ته مری، د لور مې دې میړه، نه بوره نه وراره.
د ژاولن په کور کې خپلوان شرمیږی، په گور کې مُردگان.
د ژرندی لار له ډوله ده.
دژبې په توده، د دښمن په خوږ، مه غولیږه.
د ژرندې زه راغلم، له واره ته خبر یې.
د ژمی په لمر مه نازیږه، د دښمن په خندا.
دژمی پیتاوی دې هغه کوی، چې کندو یې ډک وی.
د ژمی اور هر څوک ځان ته راکاږی.
د سبا خبره سبا کیږی.
د سپو کور په کور دعوه ده، خوار فقیر ته یې یوه ده.
د سپو د نیستې نه چغالنو په کور کې ځای ونیوه.
د سپو له خواری، گیدړ پر بام کوی بازی.
د سپې په خوله دریاب نه مردار پږی.
د سپی او د میړه وینې نه تللې کیږی.
د سپی دَم زده کړه، خو کوتک له لاسه مه غورځوه.
د سپی تر خوله چی هډو رسیږی، غنیمت دی.
دسپی تر لکۍ لاندې عمر هم تیریږی.
د ستړی یوه دمه، د وږی یوه مړی.
د ستنې له ښوری چا بار نه دې ایستلی.
د سر پر ځای مې پښې وای، دژی خوله را نژدې وای.
دسر نه چې تیر شی، قلندر شی.

د سلو بللو ځای کیږی، او د یوه نابللی ځای نه کیږی.

د سلو کولبو خاوند، یوه لنډی ته ودریږی.

د سلو مرغانو د پاره، یوه ډبره کافی ده.

د سلو (هو!) نه، یوه (نه!) ښه ده.

د سلو کالو مور به په سل کاله وږی نه شی، د سلو کالو وږی به، په سل کاله مور نه شی.

د سلو غرونه پنا ښه دی، نه د یوه سینده.

د سوال په اوبو ژرنده نه چلیږی.

د سورناچی څه دی، یو پو دی.

د سوی دې خپلې غوښې دارو شی.

د سیال خواره یا پور دی، یا پیغور.

د سیل ځای، گودر دی.

د سیند مړی چا گټلی.

د شپې کهولاړ نه شی د ورځې په مزله ته و نه رسیږې.

د شپې بند اوبو وړی دی.

د شپې هر سړی ډاریږی، څوک حال وایی، څوک یې نه وایی.

د شرمښ زوی، شرمښ وی.

د شلو کلویار، یوه ورځ شی په کار.

د شنې میږې وری که شین نه وی شین تکې به لری.

د شوم په شومي، وسول ټول پټمی.

د شوقدر شپه په شوگیر لیده کیږی.

د ښار دروازې تړلی کیږی، دعالم خولې نه تړل کیږی.
د ښاره زه راغلم، دنرخه ته خبر یې.
د ښاره ووځه، له نرخه مه وځه.
د ښځې چې د میړه سره راستی وی، د کور ژوند یې په درستی وی.
د ښکار غوښې، دځان غوښې.
د ښکاری وار ورباندی نه جوړیده، دنندارچی ورته بیړه وه.
دښمن دې چې په شاتو مری، په زارو یې مه وژنه.
دښمنی په سلام نه ورکیږی.
دښمن هغه دی، چې اول یې (هو!) وی، اخیر یې (نه!).
دښمن یاسر ته گوری یا پښو ته.
د ښو به ښه وایی، د بدو به څوک څه وایی.
د ښو څخه ښه زیږی، د بدو څخه وا ښه.
د ښوروا دې مرور یم، د غوښو دې پخلا.
د ښو غوښو، ښه ښوروا وی.
د ښه پلاره د ښه موره، بلا وزیږیده توره.
دښه خوی ښایسته په ښایستو نه گډیږی.
د ښې ورځې مې یار، د بدې ورځې مې بیزار.
د صبر میوه، په مراد پخیږی.
د صحرا موږک راغی، د کور موږک یې وویست.
د ظالم عُمر د خردجال پاچایی ده.
د ظلم کور وران دی.

د ظلم عُمر لنډ دی.

د ظلم کاسه آخر چپه ده.

د عالِمه سره غم نه غم دی.

د علم برخه درنده ده.

د عقل وسه په عشق نه رسیږی.

د عقل مې کمبود نشته، خو بخت نه لرم.

د عقل وږی چا لیدلی نه دی او د دنیا موړ.

د عقل وږی نشته او د دنیا موړ.

د غرض ځښتن لټیونی وی.

د غاترې ترشا مه تیریږه، د مَلِک ترمخ.

د غرو ځنګلونه بې زمریانو نه وی.

د غریب په مرګ څوک نه ژاړی.

د غریب مُلا پر اذان څوک غوږ نه نیسی.

د غریب سړی به د خیرات په ورځ غوا ورکه وی.

د غریب مُلا پر اذان څوک روژه نه ماتوی.

د غریب سړی به د اختر په ورځ په نس درد وی.

د غریب غاښ به په حلوا ماتیږی.

د غلو ده ښه یاری، بده یې بیزاری.

د غلو مې کلی نه لید، د شګو مې څلی.

د غلو په ږیره خلی، غلګی لاس ورته نیولی.

د غله ځای په غره کښې نشته.

د غله کلا چا لیدلې ده.

د غله میړانه تیښته ده.

د غنمو له رویه ځوز اوبیږی.

دغنمو لا ر د ژرندې تر خولې ده.

د غنی که زړه سوی وشی ، خوار غریب به پاتې نه شی.

د کاږه تیکی سره کږه توره جوړیږی.

د کال خپله مې نه یې، خپلې شپې به درسره تیروم.

دکال ښه والی، د پسرلی څخه معلومیږی.

د کاله خور او لور کړمیز نه وی.

د کاله کشر مه شې ، دکاروان مشر مه شې.

دکانداری اسانه ده، خوسختی یې توکری دی.

دکان یې مه گوره، مال یې گوره.

د کبر کاسه نسکوره ده.

د کږې توری، کوږ چړتون وی.

دکم اصل لوی تیا ، د اصیل سپکتیا وی.

د کوټه یوه غوټه.

د کوچنی په ژبه خپله مور ښه پوهیږی.

د کور پیر چاته نه معلومیږی.

دکور توریالی دی، خو د بیابان خندنی دی.

دکور خبره، د باندې مه کوه.

د کور گټه، د لاهور گټه.

د کور غم به صحرا ته یوسم، د صحرا غم به چیر ته.

د کور غم، د گور غم.

د کور غم نه گلول کیږی.

د کور نوم له نیستی نه ور کیږی.

د کومبار (۱) په کور کښې، روغ لوښی نشته.

د کونډې دوه غوایی وو، یو ووت نه، بل ننه ووت نه.

د کونډې هم زړه کیږی، هم یې ساړه.

د کونډې، نه دین شو، نه دنیا.

د کونډې غم د ځان وی، د لور یې د خان وی.

د کونډې کره زوی نه ؤ، چې زوی پیدا شو، مرگو گډه شوه.

د کونډې یوه لور وه، په سکونډلو کښې یوړه.

د کونډې زویه، څه خو بویه.

د کونډې زوی، نیم پاچا دی.

د کوهی ختیه، په کوهی لگیږی.

د گټې او توری ځای توپیر لری.

د گور خاورې، پر گور لگیږی.

د گوډی لار په ژرنده ده.

د گور شپه نه پر کور کیږی.

د گوملې مړی، له گوملې غواړه.

د گونگ په ژبه مور پوهیږی.

---

(۱) - کومبار: کولال ته وایی.

د ګونګ په ژبه ، ګونګ پوهیږی.
د ګیډړ تر ناز، دزمری ځیرل ښه دی.

د ګیدړې او زمری اشنایی نه کیږی.
د لاس غوټه، په غاښ مه خلاسوه.
د لټ غوایی آخر خاوند قصاب دی.
د لږو لږ ، د ډیرو ډیر.
د لښکر په آخر ځه، دماتې په سر.
د لندو به څه لانده شی.
د لندو ختو لږې او به دارو دی.
د لور مې دې میړه مړ شی، د زوی مې دې اورته، زه دې ټوله یمه سمته.
د لوګړی چې رضا نه وې، لور په لوټه اچوی.
د لولی واته یو شرم، او ننه واته یې بل شرم.
د لیرې دې لیدی نه شم، دنژدې درته کتای نه شم.
د لیوه چې خوله سره شی، په لسو پسو بند نه دی.
د لیوه سره چې غوښې خوری، له څښتن سره تندی وهی.
د لویو ویالو څخه خیز مه وهه، چې لوند به شی.
د لوی منګی او به خوږې وی.
دماغ دې پیل وړای نشی، په کور کښې دې موږکان له لوږی روژې نیسی.
د مارانو لارې چا بندې کړی دی.

د ماړه کور به سترګې وږې وی.

د ماهی چې اجل راشی، چجی ته نژدې کیږی.

د مرچو په څټه ناست دی.

د مرد خواړه د نامرد په نس کې پاتی کیږی.

د مرګ دارو ګران دی.

د مرګه مخ کښې ځان مه وژنه.

د مرور برخه، یا درنه ده یا تالا ده.

د مرور برخه، د نسور ده.

د مرۍ پسول څه دی، دبنۍ کور څه دی.

د مریانو لښکر څه وی، د خرو چرچر څه دی.

د میرۍ څپیړه، د اور لمبه ده.

د مړاوو اوبو وبیریږه، له توندو اوبو مه بیریږه.

د مړو به لا څه ښادی وی.

د مړو لا کله په قیامت نه وه رضا.

د مړی قدر، په ژوندی باندې وی.

د مړه څخه شیطان لا بیزاره دی.

د مړه مال، په مړه پسې ځی.

د مجبورۍ یو نوم صبر دی.

د مسافر د شپو حساب مه کوه، دسرخواست یې کوه.

د مسافر ویر سوړ وی.

د مستې په میچن، څه ورشې څه غنم.

د مسجد سړی، په مسجد کښې لټوه.

د مسخرو آخر جنګ دی.

د مشکو بوی نه پټیږی.

د مکې لار په منډه نه خلاسیږی.

د ملخ ورور یې، نه خواږه ګورې نه ترخه.

د ملغلرې یو آب دی، چه لاړ شی، آب یې نه پاتې کیږی.

د مَلک ترمخ او د غاترې ترشا مه تیریږه.

د ملک لور، په نامه غوښته کیږی.

د ملنګ کچکول پاتیږی، د پاچا پاچاهی.

د منګری سر په دښمن ټکوه.

د موچی خونه هسې خوسا وه، چې باران پرې وشو ډډوزې یې ولاړې.

د مور زړه پر زوی، د زوی پر وچ کانې.

د مور غیږ، د زوی زانګو ده.

د مور یې شړی لنګ وګوره، د لور یې شرنګ پرنګ وګوره.

د مورک څه غم دی، په ژرنده کښې یې کور دی!

د میرانې او سپیتانې، یو ګام ترمنځ دی.

د میرو په مغزو کښې تل د تورې شرنګ وی.

د میرو پرده خدای کوی.

د میرو یو لاس په چاړه، بل په خواړه.

د میره زوی سترګې غټې وی.

د میره ژوند د تورې ترسیورې لاندې وی.

د میړه سیالی کوه، د بخت یې مه کوه.

د میړه یا خرپ وی، یا ترپ.

د میړیانو کور له غمه نه خلاسیږی.

د میلمه په بیړه، د کور به څه دی.

د میلمه بیګا مخ وی، سبا یې څټ.

د میلمه جواب، پیتی ده.

د میلمه میلمه بد ایسی، د کور به دواړه.

د مین کام، د شهادت جام دی.

د مینځی مات سر ته ګورې، د بی بی زړه ته نه ګوری.

د میو غوندې، په یو مخ کولیږی.

د نااهلو څخه پت مه غواړه.

د ناز خواړه یا تاوده وی، یا بلمنګه.

د ناست زمری نه، ګرځنده ګیدړ ښه دی.

د ناکسه اشنایی، د خره سپارلی.

د ناوختې میلمه یې له ملا خوری.

د نژدې ورته کتلای نه شم، د لرې یې پریښولای نه شم.

د نس پرسته لاندې، په څیله کښې تمامیږی.

د نشت نه موزی ښه دی، کټ پرې د ک وی.

د نغری غم څوک نشی ګلولای.

د ننګرهار له توپی نه سړی سر تور ښه دی.

د نورو نیمه، د انا یوه نیمه.

د نورو تلوار دی، ماته یې په ځمکه را واچوه.

د نوک پر ځای سوک منډی.

د نوی په هوس، زاړه یې کړه خس خس.

د نه زویه مینه نه ورکیږی، د سپی زویه مینه ورکیږی.

د نه میړو، ملک شوبلو.

دنیا بلبل دد، کله د یوه، کله د بل دد.

دنیا په دوو سترگو خپله، په دوو پردی.

دنیا په دنیا ورځی.

دنیا باد دد باد به یې یوسی، د پاسه به او دل راشی تر قیامته په پر اوسی.

دنیا په امید خوړله کیږی.

دنیا تر سر جار، سر تر ناموس جار.

دنیا خپله لری، روی پر عالم.

دنیا داره چې دنیا دې ډیروله، سپین کفن دې یووړ.

دغه نورد دې پر چا وزیر میله.

دنیا ډیریږی، زړه تنگیږی.

دنیا هغه ته معلومه دد، چې خنبه کړې یې دد.

دنیستی، هر ساعت مرگ دی.

د نیکانو له قدمه، بدان وو تل له غمه.

د نیمې ورځې حکومت د سلو کلو کور خرابوی.

د وادد نه وروسته سندرې څه په کار.

دوبی دخوار و غریب جامه دد.

د وچو له غمه، لانده سوځی.

دود له کندې خیژی.

دود ښایستو لره ځی.(۱)

دودونه هغه دود نه وی، چې دسخا پکښې رودونه وی.

دوران، پر هر گوروان.

د ورځې دتوتو په خورلو شرمیږی، دشپې یې له پچو سره خوری.

د ورور خور مې کې، محتاجه مې مه کې.

د ورور څخه گټه، څو نه گټه نه ده.

د ورور دې ورارد شو، د ورارد سره دې څه شو.

د ورور پورې ولاړ وې، دمنی ورځ وې ولاړې.

د وږی تر پام، سږی غوښې دی

د وږی سترگې، په دیگدان کښې وی.

دوست او دښمن په یوه سترگې گوری.

دوست اشارې ته گوری، او دښمن وارې ته.

دوست به دې وژړوی، دښمن به دې وخندوی.

دوست ته حال وایه، دښمن ته لا په وهه.

دوست ته دومره تمه کوه، چې دلاسه یې کیږی.

دوست ته تشه پیاله، دښمن ته ډکه.

دوست دې کوم دی، چې سهار دې اور وینی ماښام دې کور.

---

(۱) - دا متل د کندهارو خوا دی.

دوست روزنه غواړی، دښمن ترټنه.

دوست د سختی د پاره ښه دی.

دوستی د سلو کلو لار دده.

د وطن په قدر، مسافر ښه پوهیږی.

دولت له اتفاقه پیدا کیږی.

دولت د لاس خیر دده.

دولت دې د ځان دی، عزت دې په جهان دی.

د ولې میوه لاس ته نه راځی.

دومره مه لوییږه، چې ما نه ګورې.

دونه ټوپ وهه، چې د پښو و نه لویږې.

د ونې سل کاله عمر، د مرغی پرې یوه شپه.

دود به سرد جوړ شی، که دریم یې ترمنځ نه وی.

دود پک، هغه هم سرد ورک.

دود وروڼه، هغه هم سرد تر بروڼه.

دود وروڼه، دریم حساب.

دود که لامچان شی، د یوې بلا تمام شی.

دود ګوتې مې توري کړې، په تا خوارې مې پورې کړې.

دود لڅ، په نه سرد پټیږی.

دود لڅ په حمام کښې ښه سرد ایسی.

دود مرغان، یوه یې ځاله، خبر نه دی یو د بل له حاله.

دود وږی چن یوه وټ کښې بد سرد وږی.

دوه غوايي چې ښکر په ښکر شي، زيان د بوټو کانړو دی.

دوه هندوانې په يوه لاس کښې نه نيولې کيږی.

د هر چا سره خپل سيورې مل دی.

دهر چا ښه، دخپل ځان ده.

د هر چا په سر کښې يوه پياله ښنګ دی.

دهر سر د پاسه، سر دی.

دهر سړی آب، په خپل لاس کښې دی.

د هر شی خوند په مالګه ښه کيږی، د مالګې خوند به په څه ښه شی.

د هر شی جامه څيريږی، د ښه خوی جامه نه خړيږی، نه زړيږی.

دهغو تازيانو خولې تورې دی، چې ښکار کوی.

د هغه زغله چې يو وار هوکی، بيا نه.

دهغه مه بيريږه، چې له خدايه بيريږی.

دهغه وبيريږه، چې د خدايه نه بيريږی.

د هوښيارانو ويل، د کانې ښکل دی.

د هوښيار بلا دې ورکه وی.

د هوا مرغی شل د پيسې

د هيچا څراغ تر سهاره نه لګيږی.

د هيلې مخ تور دی.

د هيلې بچی ته لامبو مه زده کوه.

د يار ترخې خبرې، خوږې لګيږی.

د يار سره ياری کړه، په عيبو يې غرض مه کړه.

د یتیم اوښکې په خپله مور پاکیږی.

د یوال نم زړه وی، انسان غم.

د یوالونه هم غوږونه لری.

د یوې ونې لرگی ، څه لوی څه کمکی.

د یو ستوری نه، دوې پچې ښې دی.

د یو زر تلاؤ نه، یو بخت ښه دی.

د یوه زیان، د بل تکیه.

د یوه سپاهی به څه دوړه وی.

د یوه لاسه تک نه خیژی.

د یوه مریی د سلو بادار.

د یوې ورځې حاکم، د شلو کالو کور خرابوی.

د یوې سپږې د پاره، پوستین اور ته مه اچوه.

(ډ)

* ډال چې گرزوی، ځان به ساتی.

ډاندوغ به یا وینې خوری ، یا سپینې.

ډبره چې پر ځای پرته وی، درنه وی.

ډبره د یتیم په سر لویږی.

ډبره یوه نیک مرغه، یوه بد مرغه.

ډبرې اړوې، لړم ترې لاندې غواړې.

ډکه کاسه خامخا چړپیږی.

ډمان څلور کسه په څټه پسې تلل، مگر د بې کسی چیغې یې وهلې.

ډم چې ډول وهی، زور یې لری.

ډم خو مور شو، چې پاتې یې کور شو.

ډمه گډیدلی نه شود، ویل یې ځمکه کږه ده.

ډوډی به خپله خوری، سترگې به د نورو پرې سرې وی.

ډوډی پردی ښوروا ته مه وړه کوه.

ډوډی خپله خورده، عقل له بله زده کوه.

ډوډی د نانوای ځنی، زړه د بتیاری چوی.

ډوډی د لوښې له مخې خوړله کیږی.

ډوډی زما خوری (۱) توتو د سلاخانې کوی.

ډوډی که د بل ده، نس خورې خپل دی.

ډول په بیه، کبر وړیا.

ډول په تیر اغږیږی، ما مندی کور گډیږی.

ډول سوری گوته پکښې.

ډول یې د لیونی په لاس کښې ورکړ.

ډولونه مې تر خولې تیر دی، دا یې ډمبکی دی.

ډیر کار، ډیره گنه.

ډیر مه وایه، چې لږ خیژی.

ډیر ویل د قرآن ښه ده.

ډیره گنه، د مایې سر خوری.

ډیر یې نه موندل، لږه یې نه خوړل.

---

(۱) -کندهار د سیمې دی.

(د)

* راتگ په اراده، بیرته تگ په اجازه.
راست اوسه، پر لویه لار ناست اوسه.
راستی زوال نه لری.
راکه زما چوتی، بیزاره یم د گتې.
رښتیا ویل ترخه دی.
رښتیا وایه، په کوچنی یې وایه.
رښتیا که نه وایم، الله مې نیسی، که یې ووایم، عبدالله مې نیسی.
رښتیا یا زورور وایی، یا لیونی.
راغلی پکښې کښیوتې، ډنډۍ پښکې پریوتې.
رغستلی (۱)، له منځه وتلی.
رمه ځه له شپانه خوشې دد، له څښتن نه خو نه دد خوشې.
رنځوره آن دې تمام شو، چې لقمان پر تا نادان شو.
رنځونه د گرمی، علاج یې د سردی.
رنگ دې د غله، ناستې دې پرڅه.
رنگ مې گوره، حال مې پوښته.
رنگ یې د گُل، خوند یې د پیاز.
رنگ یې د ملا، عمل یې د بلا.

(۱) - ځینې پښتانه یې ورغستلی یې بولی.

رنګ یې مه ګوره، خوند یې ګوره.

رنګ یې د ګلیګی، ولاړ د ګول پر ځای. (١)

روپی، روپی پیدا کوی.

روپی که کوچنی ده، کارونه غټ کوی.

روټه نه د کاله خوښیږی، نه د میلمانه.

ورځ که یوه ده، وختونه یې ډیر دی.

رود له ویالو خوریږی.

روزی چا په منډه نه ده نیولې.

روغ صورت نیمه پاچاهی ده.

روغ صورت نه پټیږی.

(ړ)

* ړانده ته شپه او ورځ یو شان دد.

ړانده ته دخولې لار معلومه دد.

ړانده ته مه ګډیږه، کانه ته ډول مه وهه.

ړوند په خپلو سترګو بینا دی.

ړوند په خپل کور ښه پوهیږی.

ړوند په ګوډ پورې خاندی.

ړوند په موږی هر دورځ نه لویږی.

---

(١)- یعنې رنګ د (خوسی) مګر د لوی غوایی پر ځای کول (دسرو غنمو پر راشه).

ږوند خو ږوند یم، سترګو ته مې ولې ډکې راوړې.
ږوند څراغ څه کړی.
ږوند له خدایه څه غواړی، دوې سترګې.
ږوند یو واري، امسا ورکوی.
ږومبی د وروستی پل دی.

(ز)

* زاړه ته یې ویل: مه څیریږه، دد ویل: مه غریږه.
زاړه ته یې ویل مه څیریږه، دد ویل مه غریږه.
زامن خواږه دي، غشی یې کاږه دی.
زر پر غرد لار جوړوی.
زر تر سپږ کال، پر کال قدر من وی.
زر چې وی، زاری د څه دد.
زر چې پاک وی، له اوره یې څه باک وی.
زر زر ګرټولوی، خبرې د رویز ګر ټولوی.
زرګر غولولی، په شلم کال پوهیږی.
زر که سپږ خواږه دی، کال ته هم خواږه دی.
زرغونه به لنګیږی، احمد شاد به ځنې زیږی.
زرښنده چې میر شی، چې میر شوې بیا زر ډیر دی.
زرد بوډی پر خرد سپره، چارتار وهی.

زړه بوډی او دوکاته څنې.
زړه په خوله بدیږی.
زړه چې مین شی ښایست نه غواړی، خوب چې ورشی بالښت نه غواړی.
زړه د مینې کور دی.
زړه زړه ته لار لری.
زړه شوم، پاکیزه شوم.
زړور یو وخت مری، او بې زړه تل.
زړه هینداره ده.
زړه یې ښه که، کار پرې وکه.
زړې خبرې، نوی توبرې.
زلفې سنبل، نس مې پر بل.
زلفې دخیاله زنګیدې، باد پرې بدنام شو.
زما ښه شی، ستا ګنده شی.
زما هله هله ازلی برخه مې کړه ترچاپړه.
زما پور دې پر کارګه وی، دکارګه مرګی دې نه وی.
زما دې خواست ورک شی، ستا دې داد.
زما زویه، ترما لویه.
زما غوړی ستا پر کورتو لویږی،...
زما یوې روپۍ، زه دې خال کړم که اوږی.
زما نه منی، د خره منې.
زور چې قدم کیږدی، عقل هلته ریږدی.
زور چې زورور شی، عقل مرور شی.

زور چې راشي، دحساب ملا ماتوی.

زور چې له بخته جلاوی، په بدو مبتلا وی.

زور چې پرې ورشي، عقل لرو برشي.

زور چې زور ورشي، پټی له تخمه سره خپل شي.

زور ته پوله نشته.

زور خو زور، چل هم د زوره کم نه دی.

زورور دې تر پام کمزوری مه شه.

زورور غویی، دغولی منځ نیسی.

زور یې د ملخ ترا پی پر مخ.

زوړ پیوند وه، برینډ به نه شی.

زوړ غل په خپل اولس کښې غلا نه کوی.

زوړ غویی کونجاړه په خوب کښې وینی.

زوړ که بار نشی وړای، لار وړای شی.

زوم نه باله شی، نه شاړه شی.

زوم یې د خوسر له نغری اخلی.

زوی چې و نه ژاړی، مور تی نه ورکوی.

زوی ته اړ گوره، لور ته لوړ گوره.

زوی ته د مور په سترگه گوره.

زوی مې را ملا کړه، کډې مې ولاړې.

زویی په ښه دې غواړم، د ځان د ښې د پاره.

زوی یې غوښت، خیر یې نه غوښت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زهر څه خروار خوړلی، څه مثقال.

زداو ته له یوه اسله، زه نو ولې شوم کم اسله.

زد او ته راضی، څه به وکاندی قاضی.

زد به څه کوم راتور، چې غومبر وهی په زور.

زه پر تا، او ته خطا.

زه پور غواړم، ته نور غواړې.

زه پوهیږم او خپله بنی.

زه په تمه، ته بې غمه.

زه تر تا جار، ته پر ما.

زه چې ستا سپیرې خولې ته گورم، رنگ دی د یتیم را معلومیږی.

زه ځان خورم تاله، ته ځاکینې ماله.

زه د ابی مزدوره، ابی د کلی مزدوره.

زه دې باغ نه وینم، ته وایې تارو درغی.

زه یې په پیری شک لرم، ته ورته مریدان نیسې.

زه دې پر مړی ژاړم، ته مې په خوله پورې خاندې.

زه دې پوزه غوځوم، ته پیروان غواړې.

زه دې حق نه گنم، ته وایې چې درانه یې وتله.

زه دې نه کرم، ته شین کیږې.

زه دې ورانه منم، ته سپرلو راته ویی.

زه چې ستا بر منگ وم، ونه دلونگ وم.

زه زړه ورورم، دی سیخ راوړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه ستا دارو ، ته‌زما دارو.

زه ساده ، ته‌حرام زاده.

زه گوزم تا ته، ته‌گورې ماته، کار شو تر منځ پاته.

زه وایم اوړه نشته، ته وایې پتیری پخې کړه.

ردیم ستا د غاړې، ته‌له ما څخه سپیرکی غواړې.

(ژ)

* ژاولې چخونیا شوې، نه‌دتا شوې ، نه‌دما شوې.

ژرندداو جومات نه‌پیژنې.

ژبه‌لنده لنبته‌ده.

ژر مه گډیږه، چې سپک نه شی.

ژرنده،په‌چل گرزی.

ژرنده چې بار نه لری، په څه به گرزی.

ژرنده گړی خدای خوار کړی، څټه پرته‌او مزد خوړلی.

ژرنده که‌د پلار ده، هم‌په‌وار ده.

ژرنده که‌هر څومره گړندی شی، لانده غنم نه‌اوړه کوی.

ژرنده وگرزی، چې اوړه وکړی.

ژرنده ماته شوه، تکنیکی یې لا نبوری.

ژرا هم دزړه زور غواړی.

ژمی کله‌وی، چې باد باران وی.

ژمی دې تود مه شه، دوبی دې سوړ.
ژمی د خوار او غریب زیان دی.
ژوند دې ورک شه له مرګه بتر.
ژوند یې ګران، مرګ یې ګران.

(ږ)

* ږغ د مُلا، امین د کلی.
ږیره زما، واک یې د مُلا.

(س)

* ساپی سم سمکې.
سپر هغه ګرزوی، چې تورو ته اوږد سموی.
سپما سپما، نه له ادې نه له ابا.
سپمولی، سپو خوړلی.
سپنسی، په نری ځای شکیږی.
سپور د پیاده له حاله څه خبر دی.
سپور خور، خاورې خور.
سپی په هډوکی نه خوږیږی.
سپی چې څومره غاپی، هومره نه ترابی.

سپی چې ایسار شی، یا .... یا غاپی.

سپی چې گرزوی، په هډوکی یې وله.

سپی چې غاپی، څه وینی.

سپی خپل بادار ښه پیژنی.

سپی د پیل په سیورې کښې ته، ویل یې دا سیورې زما دی.

سپی دې هغه وخورد، چې پیژنی دې.

سپی ډیر د ځان د پاره غاپی، لږ د کور د پاره.

سپی غاپی، کاروان تیریږی.

سپی کور په کور اخته وی، خوار فقیر ته یې یوه وی.

سپی که هر څومره بد شی، بیا هم د چښتن کور ساتی.

سپی هډوکې خوری، ځان ته یې نه انگیری؟

سپی یې وهه، چې خاوند یې وویریږی.

سپی یې د کورد په زغاسته تیریږی.

سپین تکی د هرچا خوښ دی، مگر د پیشو ورپسې کښې لویږی.

سپین غر بې واورې نه وی.

سپین ویل یا لیونی کوی یا زورور.

سپین والی د زړه ښه دی، نه د وینښتو.

سپین وینښته د مرگ استازی دی.

سپینه ورول کا، تورد ویرول کا.

سپینه وایه چغه شه، د چا د مخه.

سپین پگړی سړیو ته، ښځو په سر کړې دی.

ستا څه کمی دی، چې په لاس دې سور غمی دی.

ستا دا به خورو، زما دا به ساتو.

ستا یې وانښ، زما یې غاړه.

سترګې پټوه، شمکی (۱) تیروه.

سترګې په بنو نه دریږی.

سترګې د سترګو شرمیږی.

سترګه ړنده بنه ده، نه لار کوره.

ستړو وګټل، هوساوو، وځټل.

سخ دهغه چا، چې غم یې پر بل چا.

سخت ساعت، یو ساعت.

سخوندر د موږی په زور غورځی.

سربیره بنوی، دننه ګربینی.

سر په خپلو وینبتانو نه درنیږی.

سر تړلی، من خوړلی.

سر چې د شال وړ وی، له کشمیره ورته راځی.

سر چې بې جنجاله شی، کډو شی.

سر څه په یو دلوټه سپیره، څه په لسو.

سر خریلی بنه دی، نه میره شړلی.

سر د میږی، جنګ د میندد غوایی.

سر دې اسمان ته رسیږی او عقل دې تر پښو لاندې دی.

---

(۱)- شمکی یو تریخ بوټی دی، چې اوبه یې د تبې د پارد دوا دد.

سر مې گاټه، غوږ مې بايلود.

سر مې لوړ دی، چې بابا مې په لښکر دی.

سړی کسه، جامه پرې نيسه.

سړی غرونه دی، ښځې يې اړمونه.

سړی يو نور، جامه يې بل نور.

سک چې توره وباسی، بې واره نه وی، غنم چې وږی وباسی، بې باره نه وی.

سلام يې نه اچاوه چې وايی چا وه پر ..... وخوت.

سل جادوگر، يو غيبت گر نه دی سره برابر.

سل خويونه نور کړی، يو به د مور مور کړی.

سل دې تنورونه دی، يو موټی دې اوړه نشته.

سل ددې موره وای، پر مور دی وای.

سل دې ومره، يو دی مه مره.

سل ڈ زرگر، يو د گگر (آهنگر).

سل د پور يوه ايکی دکور برابر نه دی.

سل روپۍ پور که، زوی په بازار لوی که.

سل روپۍ پور که، داختر شپه په کور که.

سل کاله د ونې، يوه شپه د مرغی.

سل کاله بندی و ای، خوسا يې د ژوندی وای.

سل کسه هندوان وو، بدرگه يې لا نوره غوښته.

سل مړی پر دې کوی، يو مړی نخرې کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سل منې خوره، یوه به دې زهر شی.

سل یې گوری، یو یې غواړی.

سل یې مړه کړه، لا یې بدی نه بولی.

سلواغه هره ورځ په ځا کښې نه لویږی.

سود په لاس، پیسې ترکاله.

سور دی سوریدلی، تراوو گنو وتلی.

سور سپی، د سور لنډی ورور دی.

سوی چې بارسی، بار یې څه وی.

سوی چې خروړی شی، څوک به وخوری.

سوی دخاوندوی، سپی هسې منډې وهی.

سیالی مې د خانانو سره کړه، کور مې وران شو.

سیال مې یې، مخې مې نه یې.

سیر خورم، مثقال گټم، بی بی اوسم، که درځم.

سیلاب لوی کانې رغړوی، کمکی پر خپل ځای پریږدی.

سینه دې دریاب که، خوله دې بیړی.

سین په وښو نه بندیږی.

* * * * *

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ش)

شپه بَه وی، یاران به نه‌وی.
شپه که تیاره ده، منې په شمار دی.
شپه یوه ده، غله یې ډیر دی.
شپې ورځې لکه دارهټ منگوټی کله غم راوړی کله ښادی.
شپنی د لیوه کار نه دی.
شرچې غواړې، پرې پیښ به شی.
شرع زړه منی، که خوله.
شرع ښه ده، د ښو میړو په ښه ده.
شرع ظاهر گوری.
شرم په سترگو کښې دی.
شرم د ایمان پوښ دی.
شرم د بدې چارې، ښه دی.
شرم دهغو وساتی، چې په شرم پوهیږی.
شرم مې کوت، بیخ مې خوت.
شرمښ څه غواړی؟ باد و باران.
شرمښ هغه میږه وړی، چې له رمې څخه جلا وی.
شرمښکی د مار سره غزیده، پر منځ وشلیده.
شری سړی، په مکه کښې آرام نه لری.
شکوڼ که حلال دی، رنگ یې د مردار دی.

شلومبې او ښوروا د بې خونده سړی لږ یږی.
شلومبې وړه، مستې راوړه.
شنې په غلا نه چیچل کیږی.
شنې که آسانه وای، سپرو به پلو ته نه ورکولای.
شوده راوړه شلومبې وړه، کور دې خپل دی.
شولې په یوه ټک نه سپنیږی.
شولې مې دې شدلې وی، خو د سیال سره مې دې سمې وی.
شیخ پریده، خوله پټه بهتره ده.
شیطان ته یې ویل خاورې خورې، ویل یې چې غوړی ـ سره وی.

(ښ)

ښادی دریاندې غم دی، چې په تاپسې لږم دی.
ښادی د یاری، غم د ورارې.
ښار په نرمه ژبه خوږ کیږی، نه په کلک کوتک.
ښایسته په سلو کښې یو وی.
ښایسته ګل ته دهر چا تلوسه وی.
ښایسته مخ د خوږو زړو مرهم دی.
ښځه په کور ښه ایسی، ژرنده په شور.
ښځه چې زړه شی، خوله یې پسته شی.
ښځه د تن جامه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه د میړه په خوښه ده، نه د کلی.

ښځه د ښامار جنګ ته تیاره ده.

ښځه کړه پښتی ده، ماته به یې کې، سمه به یې نه کې.(۱)

ښځه که هر څومره ښه ده، د سړی ځای نه شی نیوله.

ښځه یا په کور، یا پر ګور.

ښځه مې دې نجل وی او زامن مې دې سل وی.

ښکار تازی وکړ، خوشالی کوټه (۲) کوی.

ښویې جامې، شوې درنې.

ښه انګور چغال هم خوری.

ښه، اوبه هم نه وړی.

ښه یاران پر ناوه معلومیږی.

ښه به دې د ښو کړم، بد مې چې د مور زوی شی څه به یې سود کړم.

ښه به دې لور کړی، بد به دې ځوړ کړی.

ښه په بدو هم معلومیږی.

ښه په ښه سړی کړه، یا به یې درکړی یا به دې یاد په ښه نامه کړی.

ښه پردې دنیا وی.

ښه پر دنیا کینه، پر عُقبی توښه ده.

ښه پر چا نه ورکیږی.

ښه پر بدو، د میړو کار دی.

---

(۱)- مطلب ترې ناپوهه ښځه ده.

(۲)- کوټه پسې چې د ښکار او منډی نه وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه په ښه دی، بد په بد.

ښه جالوان د طوفان په ورځ معلومیږی.

ښه چې څوک پیژنی، بد به ولې کوی.

ښه چې یاد کړې، نو یې برباد کړې.

ښه حال به دې سودمن کی، بد حال به دې هم پک، هم پمن کی.

ښه، خپل ځان ته ښه راولی.

ښه خدای ښه بللی دی.

ښه خدایه زوروره! مور مه کړه د مور مزدوره.

ښه خوی به دې سلطان کړی، بد خوی به دې حیوان کړی.

ښه خوی، د سړی کانه ده.

ښه دوست په بد ځای کښې معلومیږی.

ښه دې د نورو، بد دې زما.

ښه د خپل وی، چې تل ترتل وی.

ښه دې هم د میړه، بد دی هم د میړه.

ښه د هغه چا سره خوند کوی، چې پرې پوهیږی.

ښه، زوال نه لری.

ښه ژبه، د خزانې کونجی ده.

ښه، ښه دی، بد بد.

ښه عمل، دلارې مل.

ښه کړی خورې ښه کړی چې زما له کوری یې کاږې، بیا یې بیرته راته پاخه کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه کوه، بد مه کوه.
ښه کوه، له پاچا مه بیریږه.
ښه کوه چې بد نه وینې.
ښه میره، له مور نه زیاته وی.
ښه مې غواړه، ښه به دې غواړم.
ښه وکه، په تاخچه کښې یې کښیږده، یوه ورځ په دې پکار شی.

(ص)

صبر که تریخ دی، میوه یې خوږه ده.
صبر درنه برخه لری.
صبر د میړو لوی هنر دی.
صفره ووته، بلا ووته.
صورت یې غټ، په کار کښې لټ.

(ط)

طبیب هغه دی، چې رنځ پرې تیر وی.
طبیب که طبیب شي، خپل سر به دوا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ع)

عاشق سر نه لری، غم د لښکر نه لری.
عاشق تل لوغړن وی.
عاصی پوهیږی او دوزخ یې پوهیږی.
عاقلان بدی ورکوی، بې عقلان په بدو ځان اخته کوی.
عاقل به ځان ناپوه بولی، بې عقل ځان پوه بولی.
عاقل پر مخ ځی، ترشا گوری.
عزیز د خدای نوم دی.(۱)
عشق او مُشک نه پټیږی.
عشق یې چې پټ که، ځان یې سټ که.
عقل په سر دی، نه په کال.
عقل په پیسو نه اخیستل کیږی.
عقل چې یې کم وی، پر کوربه یې تل غم وی.
عقل د عزت ورور دی، که عقل لری عزت یې پور دی.
عقل عقلمندی غواړی، هنر هنرمندی غواړی.
عقل که نه لری څه نه لری، عقل که لری، هر څه لری.
عقل که څوک مومی، دولت کور لره ور درومی.

(۱)- دا متل د عزیز ولی ارقام ولی دستاینې په ځای کښې استعمالیږی. مطلب دا دی، چې قومی عزیز ډیر ښه ده، ځکه چې عزیز دخدای نوم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(غ)

غاترې ته يې ويل: پلار دی څوک دی؟ ويل: آس غوندې ماما لرم.
غټه ګوله کومې څيرې.
غټې سترګې ځان وينې، وړې سترګې جهان.
غر به در په شا کړم، توان به دې پيدا کړم.
غر په غره نه ورځي، سړی په سړی ورځي.
غر که لوی دی، په سر يې لار ده.
غر په پر پټوی.
غر ولاړ، غشی يې يووړ.
غريب هندو دی، چې ايمان نه لری.(۱)
غريب سړی او برګ سپی.
غريب ته يوه ګيډه مستی پسرلی دی.
غری زمريان ماتوی، غوښې ګيډو خوری.
غړ که شار بی په دربی، کوچ يې خوری تورد پشی.
غړ که هر څوچې شاربل کيږی، کوچ کوی.
غړی، دغوريو شی.
غلا کړه، بلا دې پر ما کړه.
غلا مه کوه، له هيچا مه بيريږه.

---

(۱)- په داسې حال کښې چې يو سړی ځان ته غريب وايی يا بل څوک ورته غريب ووايی، نو دی وايی چې غريب خو هندو دی، چې ايمان نه لری.

غل اوسه، په انصاف اوسه.
غلبیل ولاړ شو، کوزی ته یې ویل په تا کښې دوه سوری دی.
غل په غلا نه شرمیږی، ته یې په نیولو شرمیږی.
غل په غوجل کښې پټیږی.
غل تر کوره پورې مه شړه.
غل چې غلا ته ځی، قسم په شاگرز وی.
غله څه غواړی، د ځان مله غواړی.
غل غل پیژنی.
غل که نه تښتی، مل دې وتښتی.
غل که هوښیار دی، قافله والا بیدار دی.
غل له خپل سیوری څخه ویریږی.
غل له خپل ترپ نه هم وبیریږی.
غل له څوکۍ داره نه ډاریږی.
غل هم وایی خدایه، مل هم وایی خدایه.
غل یو، لارې یې ډبرې.
غلو سل کورونه وران کړل، خپل یې ودان نه کړ.
غلو به قافلې وهلې، نونه چې کوټې یې وهلې.
غله دری وهی، بدبختی پلی وهی.
غله کورونه وهی، بدبخت زورونه وهی.
غلیم چې ژوبل وی، دوستان به ډیر وی.
غلیم که دې د سر وی، تر خپل منافق بهتر وی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غم‌بد دی غمجن بد دی، دوست غواړم دښمن بد دی.
غم‌دی د لالی په سرمسته‌دې تازه گرزی.
غم له غمه‌نه شرمیږی، پرون ابی مړه‌وه، نن توره چرگه.
غنم یې لاپاخه نه‌دی، ژرنده کښې یې اوس وار نیسی.
غوا که توره ده، پی یې سپینې دی.
غوایی حلال نه دی، ښانک په‌سر گرزوی.
غوایی چې‌سره ښکر په ښکرشی، زیار د بوټو او کانړو دی.
غوټه چې په لاس خلاسیږی، په غاښو یې مه‌خلاسوه.
غوړ پر غوړو تویيږی.
غوړی‌په گوتی، اوړه په موټی.
غوړی د زیړې غوا، کوچ د سپینې غوا.
غوړی چې ډیر شی، څوک ځان نه پرې غوړوی.
غوړی لا غوړ.
غوړی یې گاټه، سر یې بایلود.
غوښتو پلمه غوښته د بنی خوله وخته.
غوښې چې پر قصاب ارزانه شی، پر جهان ارزانه شی.
غوښې خانانو وخوړلې، پر هډوکو یې سپی جنگ کوی.
غوښه که‌وسوځی هم له پیتونه‌ښه ده.
غوښې دهرچا خوښې دی، مگر پیشی ایمان پرې راوړی دی.
غوښه‌د د هرچا خوښه ده، خو د پیشو ورپسې کسی لویږی.
غوښې دې هغه خوری، چې توری وهی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

غول خوری، مښوکه څنډی.
غونډی گلیگی تشوی، جوالونه کوچنی تشوی.
غویی دی چې په وندری لوی شو، غاښونه یې مه گوره.
غویی چې زوړ شی، په خوب کښې کونجاړه وینی.
غویی د بزگر ملاتړ دی.
غیرانو نه چې پرخره باندې شی، نوم یې غیرت خان شی.

(ف)

فقیرانو ته کوڅې مه ښیه.
فقیر ته یوور پورې، سل ورونه پرانستی.
فقیره کور دې چیری دی، ویل: هر چیرې.
فقیری بې مکره نه کیږی.
فقیر خو فقیر یم، کچکول مې میین دی.
فیل په مالگه څه پوهیږی.
فیل چې مړ شی هم په نس کښې یو زنگون اویه ولاړ وی.
فیل چې ژوندی وی، یو لک چې مړ شی دوه لکه.(۱)

(۱)- د فیل غاښونه ډیر قیمت لری، نو ځکه یې پس له مرگه قیمت زیاتیږی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ق)

قابلیت د لمر سترګه ده.

قاضی ملامتولم، زه نه ملامتیدم.

قام له قامه نه بیلیږی.

قدیمی یار، زین کړی اس دی.

قربان له خپله کوره، چې خبرې شی په زوره.

قصابان چې ډیر شی، غوا مرداریږی.

قصاب قصابی کوله، یتیم شپه ورته تیره کړه.

قلم یې چې جاری شی، مور پلار یې راضی شی.

قنداو کورت، په یوه نرخ دی.

قول یې چې خطا وی، په قرآن به یې څه ویسا وی.

قیاس انا کاوه، چې ملایې غوټه ماته شوه.

قیاس بابا کاوه، مر کنډی یې ماته شوه.

(ك)

کار اسان دی، پیل یې ګران دی.

کادانه خوسیان خلاسوی، کندوان کوچینیان.

کار نه ده سسته پسته، خوراک ته ده تندرسته.

کار د بابا، خوراک د لالا.

کار زده کړی ښه دی، دښمن وژنی.

کارکوه خدای یادوه.
کارگه‌ویل زما سپین ککیه زیوه زیزگی ویل زما پستکیه زویه.
کارگه مرداره خوری منبوکه څنډی.
کارگه غونډې هوښیار دی.
کارگه دزرکې تگ زده کاوه، خپل یې هیر شو.
کارگه په پسرلی څه‌خبر دی.
کارگه ته کنډر هم باغ دی.
کارگه‌له‌اصله توردی، سپین به‌نه شی.
کاروان په باج نه ورکیږی.
کاروان تیریږی، سپی غپیږی.
کاروان بندیږی، دخلکو خولې نه‌تړل کیږی.
کارونه ازلی دی، نه په‌زور نه‌په‌زاری دی.
کار مې د بل خوښ، خوراک مې دخپل.
کار مې له لاسه‌واخله، کب مې له‌خولې.
کارگر کور مړوی، لټ مور ژړوی.
کاږه بارونه، خدای سموی.
کاسه په‌کاسه ده، کرده په‌کرده ده.
کاسه‌چې په‌کاسه‌شی، دخدای وجه‌به‌څه‌شی.
کال به‌داوی، شپې به‌نورې.
کال دکاختی دی، شامت د بوډی دی.
کال دې په‌لکړه تیر کړ، که په‌ککړه.(۱)
کالی چې اوبو یووړه، څوباړې ما ورپسې خوشې کړ.
کام پسې، ناکام دی.

(۱)- له لکړی نه‌مطلب گدایی او له ککړې نه ختی او مُزدوری ده.

کام کام ته ځی، اوبه خپل مقام ته ځی.
کام کام لره ځی، وریجی لغمان لره ځی.
کامه یې لوټ کړه، بیړاگان اوس خبرېږی. (۱)
کانې به پوست نه شی، دښمن به دوست نه شی.
کانې د یتیم په سر لوېږی.
کبر .... کاوه، خوار یې پښتون کړ.
کبرجن د خدای دښمن دی.
کتابونه دریابونه دی.
کټ دې ستړې کړ، چې پاتې منا (۲) شوه.
کتوه چې په سر رانه شی، نه تویېږی.
کتوری که مات نه شو، ازانگه یې ولاړه.
کتوې کولال جوړوی، نیټ یې مریې بدوی.
کنچنی ته ویل چې یار دې مړ شو، دی ویل: د کومې کوڅې؟
کراسته داسې ځای خرڅوه، چې پرې کښینې.
کربونی، سره بولی.
کرمیه غم نه ؤ غم دې راوړ.
کری اوربشې، غواړې غنم.
کړې وړې چاره، یو آس غواړی درې ناله.
کږدی په خپلو مراندو ولاړ دده.
کږې چارې په خدای سمیږی.

(۱)- دا متل په ننگرهار کښې ویل کیږی.
(۲)- په ونه کښې اوچت څپر ته وایی.

کشتی په نیت چلیږی.
کلا تړلې، بلا تړلې.
کلپې روپی، په زرگر نه چلیږی.
کله دریاب، کله کریاب.
کله وار د ابا، کله وار د ادې.
کلی دې ودان وی، لیوان دې پرې روان وی.
کلی په مشر، ممبر په ملا ښه ښکاری.
کلی کور به اور اوخیست، پیغلو ناوو به غږ نه کړ.
کمال زده که، په تاخچه کښې یې کښیږده.
کم اصل چې بسیا شی، عقل یې خطا شی.
کم بخت سړی به د پردی خیرات سرخان وی.
کمبختې ښځې په کال کښې دوه واره لنگیږی.
کمیس مې روغ کړ په بخی، خیال مې خپل گوتې پردی.
کنز (۱) خوهر څه وایی، که یې څوک ومنی.
کوتک وهه د ورور دپاره، خبرې کوه د خدای دپاره.
کوترې دی، یو له بل بهترې دی.
کوټ کوټ دلته لرې، هگی هلته اچوې.
کوټه وسوه، دیوالونه یې پاخه شول.
کورټ او غوړی وای، ناست ورته مړنی وای.
کورت دې وی غوړی دې وی، په منت او په سوتی دې وی.

(۱)- د فقې یو کتاب دی.

کور دهغو گران وی، چې ګنلی یې په ایمان وی.
کور د ماما دی، لاس منده ګورې را باسه.
کور کښې دې جواری نشته، له دماغه دې د پلو بوی ځی.
کور دې لرې، کوڅه دې نژدې.
کور چې سرد کور شی، د کلی مخې شی، کلی چې سرد کلی شی د ولس مخې شی.
کور مې در جار کړی، تروره د باندې.
کور مې دې تالا شی، بول مې دې بالا شی.
کوروان، د ورور وان.
کوزده له کوره وکړه، واده له پوره وکړه.
کوږ بار تر منزله نه رسیږی.
کوږ لرګی په بار کښې نه تړل کیږی.
کولاله، وکړه خپله سیاله.
کونډه هم ژاړی، رنډه هم ژاړی، برنی راوړی په ناورین ژاړی.
کونډه د لیوره په تمه، د میړه ووته.
کونډه چې سترګې تورې کړی، میړه به وکړی.
کونډه چې د میړه په تمه شوه، له وږو تولولو ووته.
کوڼ دوه وارد خاندی.
کوم شی چې نه پایی، زړه تړل پرې نه ښایي.
که آغا مرې که بې بې، زما دې وي پخه ډوډی.
که باران وي که ږلی، مېلمه غواړي ښه مړی.

که باغ خراپوې، آلو پکښې ږدد.
که باخوړ نه خورې، بد پرې مه وایه.
که یې څښتنه ډېرېدای، دغرو غر څه به ډېروای.
که پورته گورم پاڼ دی، که ښکته گورم پړانگ دی.
که پرتا واوری، پرما به وڅاڅي.
که په خپل وطن کښې خان یې، پر بل وطن اریان یې.
که په ژړا ژوندی کېدای، مړي به ژوندي شوی وای.
که په سبا ناری دې ښاد شوم، غر مې ته به دې هم پاتې شم.
که پیل په پیسه شي، چې پیه نه وي څه یې کوم.
که پیو ته دې زړه کېږي، غوا واخله.
که تا ویل ته یې، ما ویل ته یې، هم به زدیم هم به ته یې !
که تل لوونه وي ځوانان به نه وي، که تل غوبلو نه وي غوایان به نه وي.
که تورد دې لنډد دد، قدم ورواخله.
که ته کړې سمې چارې، تا به څوک باسي د لارې.
که ته غر یې، زد غونډی، که ته مار یې، زد لنډی.
که ته مرې، هم ما خوبه وړې.
که ته کتوی یې، زد دې برغولی.
که ته نازو شي، نو میرخان به څوک زبرۍ. (۱)
که ته تگ یې، زد تگ مار.

(۱)- اشارد وحاجي میرویس نیکه ته شوې ود.

که ټوله دنیا اوبه ونیسي، د اېلۍ تر پړکی پورې وی.
که جنګ نه کوې، لکۍ خو دینګه ونیسه.
که څوک نه شرمیږي، څوک به یې وشرموي.
که څه وایي، څه به‌واوري.
که ځان په عذابوې، له‌بې عقل سره اشنایي کوه.
که‌ځان وژنې زردکه خوره، که زردکه وژنې اوبه پسې چیښه.(۱)
که ځغلی له جنجاله، نو تاک مه ږده بې ډېواله.
که خاني غواړې، دیر ته لاړ شه. (۲)
که خاورې اخلی، نو له لوی ډېران یې اخله.
که خرڅوری مې زاړه دي، هډوکی مې درانه دي.
که‌خرد یې نه وړی، په کوټی یې بار کړه.
که داغوا مړه شي هم به تا وړه شي.
که د بیدیا کانې پاسته وای، ګبډرانو په وهم نه‌وای پرې اینبی.
که‌دنیا ډېره شی، آخر به تېره شي.
که‌د سرکار دکوره تېل درکړه شی، لمن ورته نیسه.
که دې په ښو یاوړل، په ښو به یاد شی.
که د فصل خواریم، د اصل خوار نه یم.
که دېګ د سر وشي، بېخ یې د مسو دی.
که‌د سهار ورک ماښام کورته راشی، ورک نه‌دی.

---

(۱)- معمولا دي، چې اوبه د زردکی نفخ لرې کوي.
(۲)- ـېرې په پښتونستان کښې بو ریاست دي.

که دښمن ګیډې وي، تا به ورنه د زمري نیسه.
که دومره بادر وای، نوم به دې فتح خان ؤ.
که دښمن دې هر څومره خوارشی، قوي بې بوله.
که د کاله‌رنګ بدیږي، د مېلمه هم بدیږي.
که‌روزي په عقل وای، بې عقل به له‌لوږې مړ ؤ.
که‌زه نه وایم، دا ګوډه پښه مې وایي.
که‌زور په بازو نلری، زر په ترازو نلری.
که سارد دي، په ټول ښاره دي.
که‌زمری وږی پاتې شی، د ګیدړی پاتې شونې نه‌خوری.
که سر غواړې، سرمه پاشه.
که سړي وزګار وی ، د کوچنی خوشحالول ګران نه‌دی.
که‌سل کاله ژوندي یې، عاقبت د ګور بنده یې.
که سیند لوی دی، خو د سپی ورته‌ژبه وروړل دی.
که غاپې نه، څک خواوسه.
که‌غرلوي‌دي ، په سر بې‌لاردده.
که‌غوا راغله په پی، که نه‌راغله پز دی.
که‌کښېنستې خوله پټه، په‌لاس به رانه وړی هېڅ ګټه.
که کښته توکړم زیره دد، که پورته توکړم بریت دی.
که کښود خوټېږي، خپلې شونډې سوځی.
که‌لاړ شې تر بلخه ، درسره دد خپله برخه.
که لعل هرڅومره خراب‌شي، له جسوښه دی.
که ماچاره درلودای، سر به‌مې ولې داسې ببر وای.

که ما وپوښتې، ته به وتښتې.
که مړی خبرې کولی، نو ولې به مړو.
که مېلمه یې، شوې خو نه بې.
که مځکه ټوله اوربشې شی، دخرد پکښې لپه دد.
که مشر مشرتوب غواړي، کشر هم ددنیا دود غواړی.
که مرگ غواړې، کندوز ته لاړ شه.(۱)
که نه پوهېږې، ځوان مال اخله.
که نه مرې، آخر به ومری.
که نړی ودانه دد، په مړی قیامت دی.
که والوزې مرغه شې، دنصیبه به تېر نه شی.
که ورور شوې درور شوې، که نه ورځه د خوارې خواری اور شه.
که ورور دی، په مخه دې گور دی.
که وږې یم، سږی لا نه خورم.
که ورځ د زورور دد، شپه د کمزورې دد.
که هرڅو هوښیار یې، نادان پوښته.
که هرې ښځې میرخان زېږولای، نو میرخان به ولې پادېدای.
که هین کړی که پین کړی، دا پټې به شین کړی.
که یار نادان وی، نو کار گران وی.

((((* * * * * *))))

(۱)- دا متل د هغه زمان دی، چې کندوز له شاړو ځمکو او ځنگلونو څخه ډک و. اوس کندوز ښه ودان دی او د مرگ په ځای پکښې ژوند راغلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(گ)

گامینبه د گُل په بوی څه پوهېږی.
گنه بې ستړیا نه کېږی.
گنه په تاوان کېږی.
گنه په سړ سینه کېږی.
گنې تر گنو لاندې دی.
گنې د ارواوو دی.
گنې دې لالا کوی، مړې دې عبدالله وهی.
گرگه بل علاج دې نشته، بې له مرگه.
گرگه چې زرېږی، اور پرې لگېږی.
گرنگ یې څخېده، چې خدای وکړه ستا یې څه.
گلاب په بوټی کښې ښه ښکارېږی.
گُل د کدو گُل گورد، بو پورته کوه ترې لاندې بل گورد.
گُل له گُل سرد ښه ښکارېږی.
گُل چې د ماخی وی، هم ښه دی.
گیلگی د موږې، په زور غورځی.
گنجی که ډاکټر وای، د خپل سر علاج به یې کړې ؤ.
گور که گران دی، خو د سړی ناکام دی.
گورد چې اوښ پر کوم اړخ څملی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

گومل که وچ دی، رود یې بهیږی.

گیدړه چې څه پیدا نه کړی، څکولی (۱) پټوی.

گیدړه د اوښ په سیورې تله، ویل یې دا زما دی.

گیدړې ته خپل پوست بلا دی.

گیدړه تر هغې دی ښادی ده، چې څو نمر نه دی ختلی.

گیدړې سترگې پټې کړې، سپی ونیوله.

گیلانه څه بلا شوې، چې د لوی و کم د خندا شوې.

گیله له خپله کیږی.

گیله له ساره ده، نه له ماره.

(((* * * * * *)))

(۱)- څکولي بوه توته وچ پوست ته ویل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ل)

لار په مزله لنډېږی.

لار مینډلې، مامی پرې تللی.

لار وهه، د خدای لار گوره.

لاس چې مات شی، غاړې ته ځی (لوېږی).

لاس مې تور، مخ مې په تور.

لاس چې ترسخر لاندې شی، په ورویې راکاږه. (۱)

لاس د بری کار دی.

لاس لاس پېژني.

لاس مې تورې پیشو ختلی دی. (۲)

لال په ایرو کښې نه پټېږي.

لالپورد، په مېرو پورد.

لامبو په ږیره نه دد.

لانده کړی، دربښلی، وچ مې لانده نه کړی. (۳)

لټ د دوبی سیورې غواړی، د ژمی پیتاوی.

---

(۱)- سخر لوېې تری ته وایی.

(۲)- دا متل دا ډول هم ویل کیږی: « لاس مې تور سپی ختلې دی.

(۳)- ددې متل معنې دا دد، چې ضرر رارسېدلې هغه به وزغمم، نور راپېښ نه کړی.

لټ یې دکور په‌وره کښې غواړ که‌نه‌وی، نو ببا ژاړی.
لټه ښځه، ولور نه لری.
لرگي تراشه، (توږه) سړي ځنې جوړوه.
لرې‌شي برې شي، په باغوان برابرې شي.
لرې له سترگو، لرې له زړو.
لرې مې واده کې، چې د ابا نه کنډولی شاکاسې وبولم.
لرې مه‌ځه چې لبوه دې و نه خوری.
لرې مه ځه، نژدې وگورد.
لړم‌ته بې ویل کوچ، دد لکی پرشا واړوله.
لږ خوره، هوسا به اوسې.
لږ خوره، تل خوره، ډېر خوره زهر گنډېر خوزه.
لږ خوره، نوکر ونیسه.
لږ خوراک، ډېر عبادت.
لږ خوراک، دځان کومک.
لږ خوره، ډېر گټه.
لږ ورکه، ډېر وگټه.
لږ ویل، ډېر کار.
لږ غږیږد، ډېر کود.
لږ گټه، تل گټه.
لږ مې درکړد، نو خوند یې درکړه.
لَغته د هغې غواړه، چې شیدې بې خورې.

لکه ابا ، هغسې یې قبا .
لکه ادې، هغسې یې پایڅې.
لکه اوښ لرې گورد.
لکه پړ ، هغسې وراشه.
لکه پزه، هغسې نته.
لکه تنده لښته پر هره خوایې کږ وی.
لکه جولا ، خپلو پښتو ته گوری.
لکه چرگ اذانونه ډېر کوي، لمونځ یې هیڅا نه دي لیدلي.
لکه چرگ په ناوه زوړ شوی.
لکه ځان، هغسې جهان.
لکه ځنگل، هغسې چغال.
لکه د آسمان کټ، چې د شپې پیدا شی، د ورځې ورک شی.
لکه د تبې ډوډی، نه مَخ لری، نه شا .
لکه زړ ، هغسې یې سور.
لکه ژرنده، هغسې یې دوړه.
لکه شېخ چلی، په ښاخ ناست ښاخ وهي (ربیي).
لکه غر هغسې ځناور.
لکه غر هغسې کربوړی.
لکه غوبي چې سر یې واخیست، یا به دېوال ړنگوی یا به جغ ماتوی.
لکه کوټکی، دمور دمخه زغلی.(۱)

(۱)-گوټکي دحرې کوټې ته وایي.

لکه لنده کراسته، کشېږی پرې کېږی نه.

لکه لېونی خپل ځان ته خاندی.

لکه لېونی له کوره، په سارا خوښ دی.

لکه مخ، هغسې څېږه.

لکه میندې، هغسې یې لونی.

لکه مږک په کورتو پسې مه زغله.

لکه ورغومې، هومره یې کومی.

لکه لوړ، هغسې ځوړ.

لکه بخت، هغسې یې تخت.

لکی ښه دی که پتی؟ ویل: پتی ښه دی.

لمر په دوو گوتو نه پټېږی.

لمر څېره وهی، خرکار پټیږه.

لنډ کلونه، اوږده یې پېغورونه.

لنډه لښته، هرې خواته کږېږی.

لنډی د مار سره غزېده، پر منځ دوه ځایه شوله.

لنډیې د اوږد سره برابراوه، د بېخه ووت.

لوټه په اوبو کښې ږدی، تېرېږی.

لوڅ له اوبو، نه بېرېږی.

لوڅ په خوب کرباس وینی.

لوخې د کام ښه نه غوښته، سریې په دریاب کښې وچ شو.

لور پر لوټه تیره کوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لور چې ښه شي، د مور کوشی یې په پښه شي.

لور دمورد ببلوی، تنګه بلا دد.(۱)

لور چې د مور دغېږې کاږی، نوم یې تنګه دد.

لور د لویه کورد غواړد، کوچنی ته یې ورکود.

لور پرېږدد، کور یې کښېږدد.

لور زېږول ښه دی، نه خوشې کښېناستل.

لورې تاته وایم، مږوری غوږ پرې ونیسه.

لور وهه د ورور دپارد، ویل کود د خدای دپارد.

لویه ګوله ښه دد، چې دنس پکښې ښه دد.

لویه ګوله ثواب لری، چې د نس هم پکښې خیر دی.

لوی مې کړی، لویې را مه کړې.

لویې یو خدای لرد ښایی.

لویې پر کور وایی کوچنی بې پر صحرا.

لوی د خدای په هیله، وړوکی د لوی په هیله.

له آخرت نه، ثوک راغلی دی.

له بازارد زد راغلم، له نرخه ته خبر یې!

له بازارد ووځه، له نرخه مه وځه.

له بدو ثخه یا غلي اوسه، یا لرې اوسه.

له بدو سرد چې اوسې، که بد ته کړې بد به یوسې.

له بله به خپل ته وژاړی، له خپله به چاته وژاړی.

---

(۱)- پر ولور ایراد نیول، غرض دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بې باکو مې څه باک شی، چې پردی کور بې اتاک شی.
له بې کاری نه، بېگاری ښه دد.
له پلالې لاندې، اوبه مه تېروه.
له پلار نه بې، زوی غټ دی.
له پردې سړی، گیله نشته.
له پردې زویه، خپله لور ښه دد.
له پلیتې ښځې، له تېبدلې دېواله، له لېونی سپی څخه ځان ژغورد.
له تربوره مې زړه کړم دی.
له تش ټوپکه دوه کسه ډارېږی.
له تنارديی، موری لویه دد.
له جاهل سرد چې وایی، لکه مېخ چې په تېږه بیایی.
له خزانې سرد مار وی.
له خولې دې وځه، په گرېوان دې ننوځه.
له خیرد دې بیزارد، سپی دې در کورې کړد.
له خیردمې دې توبه، سپی دې در گرزود.
له خوراک نه یې تمه ښه دد.
له خوند نه یې شخوند ښه دد.
له ځاځکونه سیند جوړیږي.
له سختی مرگ نشته.
له غم نه یې خلاصیږم نه، له ښادی څخه یې خبریږم نه.
له کلی وځه، له نرخه مه وځه.

له کندو څخه بې، موری لویه دد.

له کورد په سارا خوښ دی له ویشه په تالا.

له کورد به درسره سم، نه تر گورد.

له کوم مېلمه نه چې خلاصېږي هغه ته ډېر ډېر خاندد.

له کورد یو لېونی نه چې ټول.

له کورد بو لېونی بس دی.

له کونډې سرد چې هر څومرد ښه کوې، دا پخوانی مېرد بادوی.

له مارد مار بچي زېږي، له گوسنې لټکه.

له ما پاتې ؤ تاته، له تا پاتې ؤ ماته.

له ما پیدا شو، راته بلا شو.

له مرگه دې قربان شم، کباړی دې په ما جورد دد.

له مورد بې نمسی غټه دد.

له مورد که یو یم، له کامه خو یو نه یم.

له لېونی سپی څخه، هرڅوک وېرېږی.

له ناکامه خلک هندو ته ماما وایی.

له نېدلې دېواله وېرد په کار دد.

له نشته نینې هم ښې دی.

له نیا نه یې لمسی غټ دی.

له ورخه تېرې اوبه، بېرته نه راگرځی.

له وزکاری څخه، د کروتو چیچل ښه دی.

له وږی نه ډوډی غواړې.

له‌وېش نه يې په تالا خوښ دی.

له‌هغې بلا نه چې خلاصی نه‌وی، دوه کرته په‌مخه‌ورځه.

لیلی ته د مجنون په سترگه گورد!

للی د مخه، للی په پسې.

لبمځی هلته خرڅود چې پرې کښېنې.

لېونی په ژمی کښې فالوده غواړی.

لېونی په‌څه‌خبر دي.

لېونی ته مه‌څه‌ورکړه، مه‌څه ځنې غواړه.

لېونو سرد چا کلی کور نه دی کړی.

لېود په وازد خوله وهنه کوي، مَلِک يې په پټه خوله.

لېود ته يې نصحیت وکړ، په هغه ورځ يې شل وداړل.

لېود ته يې نصیحت کاود، ویل: غیلی لرې ولاړې.

(((* * * * * *)))

(م)

ما پر آسمان غوښتې، خدای پر ځمکه راکړې.

ما پور غوښته، تا نور غوښته.

ما ته بې که، چغکه بې مه بوله.

ما چې ته لالا بللی، ما ویل ته به تاتکی به گوته را وکاږې.

ما دېرش روژې، د اختر دپاره نیولې.

مار چې لنډی شی، دوسرد خولې اچوی.

مار چې غار له ورشی، نو سمېږې.

مار چې دې وخوری مار دی، شرمښکی د ناسور داغ دی.

مار د شینشوبي بد راتله، شینشوبي د غار په خوله کښې ورته شین دي.

مار که اوږد دی، سمسارد پرې سور ورد دد.

مار اوږی، مار خوږلی.

مار چبچلی، له پړی وېرېږی.

مار دې لنډ کړ، مړ دې نه کړ.

مار خو نه یې، چې خاوري به خوري.

مار ته کتی نه شم، وږی ته یې ورکوی نه شم.

ما کور، مرگی راخپور کړ.

ما که وژغونی په کار درلودای، دا دې کتوې ډکې وی.

مَلکي په مشرو کشر پوري اړه نه‌لري.
مالا جوړولې، لالا غزولې.
مال په دهقان سپارد، دهقان په‌خدای.
مال په مال پسې ځي.
مال چې خاوند ته نه‌وي، حرام دی.
مال یو ځاي، ایمان سل ځایه.
ما نانګه‌خواړه، بچي مې پلاو خواړه.
ماما ځان ګروي دخور بی تمه کیږی.
ماموته، بیا دې موته.
ماویل چې زما نشته، ددې خیالي خولا نشته.
ماهي ویل ما به خبرې کړې وای، مګر خوله‌مې د اوبو ډکه دد.
ماهي چې نه‌نیسې، نویې ترلګی نیسه.
ماولیږلې کلاته، ته لاړې مشغولا ته.
مچ نور څه نه کوی، خپله خوابدوی.
مچی په‌لوی لاس مه بوټوه.
مځکه هغه سوځی چې اور پرې بلیږی.
مځکه مور دد، زر زیږوی.
مخامخ روي ته‌څوک نه‌وایي چې روی.
مخ کښې ځه، خو بیرته هم ګوره.
مردار زروکی اور نه اخلی.
مرګ او خوب، یو شي دی.

مرگ په ماړه نس ښه دی.

مرگ په ډول او سورنی نه راځی.

مرگ ته ځوان او زوړ یوشی دی.

مرگ حق دی، گور او کفن په شک کښې دی.

مرگ حق، میراث حلال.

مرگ د توپک ښه دی، نه د تلتک.

مرگ د مرض زوی دی.

مرگي د اوبو وار دی، نن پر ما سبا په تادی.

مرگي نژدې اندېښنې لری.

مرغان هغه سره کښېنی، چې ښی سره ورته وی.

مرغی چې په بوتی ننوزی، ځای ورکوی.

مرور دوې برخې لری.

ځمریی په مستو، مست وی.

مریي ته یې ویل مریيه، ده وژړل، ساووته یې ویل مریيه، ده وخندل.

مریي ته یې ویل چې رادې نیسم؛ ویل: ستا اختیار دی، ویل تښتې خو به نه! ویل: زما اختیار دی.

مریی غونډې یې گټه، ساوو غونډې یې څټه.

مړانه د مړو جوهر دی.

مړونه یې په خولو گنی، اسونه یې په سوو گنی.

مړونه مری، نومونه یې پاتیږی.

مړی به ډېر څه وایی، که یې څوک ومنی.

مړی په‌ژړا، نه ژوندی کیږی.

مړی‌ؤ، ویر یې نه‌ؤ.

مړ اور پوکوی.

مړي ابرې، مه‌شینده.

مړی څوک په‌لَغته نه‌وهی.

مړی ته‌شپه او ورځ یوه‌دد.

مړدناري وهي، چې مونږ مړه یو، یادسوویو، یادسړو ملګړو له مړانی موندلې دد.

مزدور چې له کال نه تیرشی، د کاله واکدار شی.

مزدورچې نور کارونه‌لری، وربه پورې کوی.

مزه یې ښه دد، را تله یې.

مزې تاوکړې ګیډې، همیشه دې شونډې غوړ دی.

مږکانو ګینګړي جوړ کړ، ویل یې دپشی په غاړه کښې به یې څوک اچوی.

مږک په غار نه‌شو ننوتلای، چج یې په‌لکی پورې غوټه کړ.

مږک چې کوږ په‌ژرنده کښې لری، څه غم‌لری.

مږکه خاورې کینه، خاورې دې په کوته.

مسافر له خیرد پوښته، له شپو یې مه پوښته.

مسافری، اوم سړي پخوی.

مستې د غلسینی، بانه بنګ دی.

مسجد د خوب ځای نه‌دی.

مسجد که ونړېږی، محراب یې پرځای وی.

مشر مشرد برخه لری، کشر کشرد.

مشر د مشر ځای لری، کشر د کشر.

مشر د کشر پل دی.

مغزی زمریان ماتوی، غوښې گیدړان خوری.

ملا ځنگله ته نه ځی، مېلو هوارې ته نه راځی.

ملا هم پاک، مسواک یې هم پاک.

ملا بانگ او چرگ بانگ فرق لری.

ملا لور نه خرڅوی، هسې یې سر لوړوی.

ملا ملا تلبر دی، یو ملگری مې بر دی.

ملا مې کړې، د خپل ځان بلا مې کړې.

من خورم، سېر گنم، بې بې اوسم که درځم.

منډې به لالا وهی، مړی به عبدالله وهی.

منکر نر دی، قایل خر دی.

منگی هرد ورځ نه ماتېږی.

منگی کله کله ماتېږی.

موچې د نورو څپلی گنډی، مگر خپلې یې څیرې پېرې وی.

مور چې یې متکی وی، لور یې اشوکی وی.

مور و پلار چې زاړه شی، له شکرو لا خواږه شی.

مور و پلار بې پر قاضی، هلکان یې پر بازی.

مور نه دد مېرددد، رانه کښلې یې چاره دد.

مـــوريې په کلي شلومـــبـــې غـــواړي، لوريې په نيم من کـــوچو سر، نه غوړوی.

موري په بد راضی.

موريې پيدا نه وه، لوريې پر بام گرزېده.

مور نه مېرد کېږي.

مور بې چې درخانی وی، لوربه يې ښاپېری وی.

مور بزگر دې پر کور مېلمه مه شه.

مور شوم په زردکو، بيا به نه ځم زېرانوته.

مور د وږی د حاله څه خبر دی.

مور تول د بود لاس گوتی يو.

موزی لايق دي د شېری، کز بره مه پرې اغوندی.

مه چاته څه ورکوه، مه د چا زړه بدوه.

مه خورد هغه کراړه، چې پرې نيسي دی تر غاړه.

مه خوشال وای، مه ختک وای، مسلی وای خو ځواني وای.

مه داسې خوږ شه، چې څوک دې وخوری، مه داسې تريخ شه، چې څوک دې وغورځوی.

مه د چا دارا پاته کېږي، مه مې چاته پاتې کړی.

مه غوندی تشوه، مه وږی ژړوه.

مه کرل کړه مه ربيل کړه، توری څنی اړول کړه.

مه کړه هغه چار، چې نه دی مور کړی وی نه پلار.

مه کړه دروېشه، پر تا به درشی پس و پېشه.

مه‌وایه پر ما، چې دربه‌شی پرتا.

مه کوه په‌چا، چې وبشی په تا.

میاشت د لومړی ورځې معلومیږی.

میا خپل که ښه‌ځوانان‌وای، خپلې میږی به یې میږی کړی‌وای.

میراث دې هغه ته پاته شه، چې هم یې خوری، هم پرې ژاړی.

میراث‌خور ښه‌دی، که اموخته‌خور.

میږه مې نه‌لیده، تر مور مپنه.

میږو ته گورد، برخې وبشه.

میږو له خندا موندلې‌ده.

میږونه‌که څه نه‌دی، له‌خدایه لرې نه‌دی.

میږه څه‌وهلی څه پورې وهلی.

میږه ته‌مه‌وایه چې میږه گیه.

میږه یا نیکنام، یا بدنام.

میږه مړ که، میږانه یې مه‌ورکوه.

میږه چا په خواری نه دی کړلې.

میږه مرداره، پور پر غاړه.

میږه که ډنگره شی، هم د وری ورته هیله ده.

میږه دی په لیوه وسپارله.

میږی ته چې خدای په‌قهر شی، نو وزرونه وکړی.

میږي ترځان لوی‌بار وړی.

میږی پرانگان‌ماتوی، غوښې گیدړان خوری.

مېښه په خوب کښې تاپوګان وېنې.
مېلمه په ننګ ښه ایسي، کور به په ست.
مېلمه به دی شم، مګر نه په مې باروی، نه به مې بندی کوی.
مېلمه خپل نصیب خوری.
مېلمه شړلی ښه دی، نه په ګېډ، نهار.
مین یم، مګر ځان سیند ته نه اچوم.
مینځه چې توده شی، هلته بیده شی.

(ن)

نا بلده غل، کادانه وهی.
نا بلده غل، په بوساړه ننوځی.
ناپوه یې دومره په بل نه کوی، لکه په ځان.
ناپوه یې په سلو کلو ګټی، په یوه ورځ یې بابلی.
ناتارچې خپل څښتن را و نه ګرزوی، نور یې نه راګرزوی.
نا خبره د مرکې لېوه دی.
نادار پور وړی، چا نه دی وژلی.
نا راسته سړی، په وچه ځمکه ښویږی.
نادیده تلتک نه درلود، چې پیدا یې کړ ترغرمې پکښې پروت ؤ.
ناسته ښځه کار کوی، ولاړه ښځه څار کوی.
ناوې هی هی لری، خو په زړه کښې ګوری ماتوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناوې تللې په خړی ورا یې پنده په نغری.
ناوې په پسول ښه ایسي، پاچا په خول.
نجل به هلته نجل شی، چې په څنو په اور بل شی.
نر پسه د حلالولو دپاره دی.
نرخ ته گورد، گولې وهه.
نر زوی په ورنی کښې معلومیږی.
نر دې مرد، نر دې زیږه.
نرمه غاړه، تورد هم نه غوڅوی.
نشته داسې لوری، چې وتښتی کمزوری.
نصیب کته کړي خر دی.
نصیب له ما هم گړندي دی.
نعمت پس له زواله معلومیږی.
نغړی له دښمنه ډک ښه دی، نه له دوسته خالی.
نغری دکهول، مشر دی.
نکریځې چې تر اختر تیرې شی، نو یې پر دیواله وتپه.
نن دې خاطر، سبا دې د ملا تیر.
نن پر ما، سبا پر تا.
ننه واتې پر څه وی، که بې څه.
ننگ د کور په میړو کیږی.
ننگ له میړو لاړ، شرم له ارتینو.
ننگ له گوز ستا نه پاڅېدلی دی.

ننگرهار نیم نهار.

نور جوړ، کار ته ناجوړ.

نور یو منزل کوی، سپی دوه منزله کوی.

نور یې تر مړېدو خوری، خښتو یې تر لیدو خوری.

نوک او اوری نه سره ببلیږی.

نوم بې لوړ، کور یې ډګر.

نوم بد، ګرېوان څېرې.

نوم د نامه نه پرې کېږی.

نوم یې خان، کور یې وران.

نولس شل کېدی نه، او بېرا اخستې نه.

نه اوری، نه ګوری، سر پټ بدلې بولی.

نه به کانې پوست شی، نه به غلیم دوست شی.

نه به تل دا سره اوښان وی، نه به تل دا ناصر خان وی.

نه پوهیږم چې ور تنګ شو یا خرغټ شو.

نه تا څه رانه کښېښوود، نه ما څه پکښې پرېښوده.

نه جغ کوم نه سپاره، خدای یې راکې پر تیاره.

نه چا لیدلی، نه باد وهلی.

نه خان دی نه مان دی، زما د اوړو زیان دی.

نه خر وهلی، نه لښته ماته.

نه خر مړ کېده، نه سپی ځنې ته.

نه خوړلی نه چښلی، پښتورګی درد نیولی.

نه د بې مالګې خوړو مزه شته، نه د پردی زویه ګیله شته.
نه د چا کور، نه د چا کلی.
نه د ښه حاله الواته، نه د بد حاله مرګ.
نه د ټینګې د وېشتو دی، نه د سستی دنیوو.
نه دلې شوم، نه هورې، تر منځ شوم خاورې ایرې.
نه د مړو د ژړا دی، نه د ژوندو د دلاسا.
نه دې پاتې خورم، نه دې سرې چلوم.
نه دې غیلې پیایم، نه دی ګاړې ځتم.
نه دې وی هغه غوړی، چې وبې نه خوری سړی.
نه دې کورت خورم نه غوړی، نه دې سوک خورم نه سوتې.
نه زما پلار ستا تربور دی، نه زما پلار ستا مزدور دی.
نه سیخ سوی، نه کباب.
نه شرم نه حیا، لعنت پر بې حیا.
نه.... کوي، نه دلار وزی.
نه کرم، نه ربېم، تورې ځتې اړوم.
نه کم نه کمتر، سلامت دغوایي سر.
نه کور ورک، نه دود ورک.
نه ګنډم چوتی، بېزاره یم د ګنې.
نه له پیره حیا لری، نه له میره.
نه ملا شوې نه امی شوې، د پلار مینه دی ورکه کړه، چرسی شوې.
نه مې وخوړه نه پرې مور شوم، سلا بلا په تور شوم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه بې تر خولې شوه، نه بې تر نَسه.
نه يې خورې، نه يې خورندی ته ورکوې.
نيت سم نيسه، اول يې پر دښمن نيسه.
نيت مې وتاړه په پړی، مانو، گيت وهل په کلی.
نيستی د ميړو قدر کموی.
نيک بخت يې په بل وينې، کم بخت يې په ځان.
نيک عمل به دې سلطان کړی، بد عمل به دې په ځان پورې حيران کړی.
نيک عمل به دې پاچا کړی، بد عمل به دې رسوا کړی.
نيکی له دښمن سره کوه، چې تور ليمه يې ووځی.
نيمه ډوډی، د کوټې پای.

(و)

واده اسانه دی، ټک ټوک يې گران دی.
واده په ساز ښه ښکاری، مړی په وير.
واده ته مه وايه، واده گيه.
واده د نه ستنې، کرياب دی.
واده د الله داد، پکښې غورځی مولا داد.
واده دې د پردی، پکښې غورځی لېونی.
واړه تشې شلومبې شاربی، خبر نه شود له مطلبه.
وانښکی پر نری ځای شلېږی.

وابنه دسمې خورې، هوا دغرد لرې.
واک ستا دی اکا خپلې، اوس که غوا بیایي که غبلی.
وباسه پېسې، وخورد پتاسې.
و به دې پوښتم، واکدار به دې نه کړم.
وتلی ښه دی، که ترپلی.
وجنګ ته یودلوېشت دمخه ګېدل، د سلو کلو لارده.
وچ اوړه پر دېوال نه ښلی.
وخت چې د بری شی، هر ګیدړ زمری شی.
وخت چې د ختمې شی، د یتیم پز وینی شی.
وخت سره زر دی.
وخوره ګل بخور، چې دې وشی میراث خور.
ورانول اسان دی، خو جوړول ډېر ګران دی.
وږغ یې چې برابره شی، چراغ یې په اوبو کښې بلیږی.
ورغستلی ، له منځه وتلی دی.
ورکړه په لاس، ګرزه په پښو.
ورکه کې نیستی، سړی باسی له سیالی.
ورور چې هر څومره بد شی، د میرې له زویه ښه دی.
ورور چې ننګیالی شی، دخور پر سر ټیکری شی.
ورور چې سپور شی، دخپل کور شی.
ورور دې وی، پر لاهور دې وی.
ورور دې وی، دمیرې دې وی.

وروڼو جنګ وکړ، سادګانو باور.

وروستیه عقله، چې ړومبی وای.

وروری خوری به کوو، حساب ترمنځه.

وروریې مه‌وهه په‌تورد، خور یې ناسته‌ده حضوره.

وروریې کسه، خور یې نسه.

وروریې ګورد، خور یې غواړه.

وروریې وروروته نه‌ګتي، شریک ته ګتی.

وربښم که زاړه شی، د خرد کسته لا نه‌شی.

وربندارې خواره به دې غواړم، نه‌د وروروته د مرګه.

وړی نه‌ول‌لری نه‌ولې، چې مېرمن نه‌وي ناولې.

وړوکی‌دښمن، د اور بخرکی دی.

وړد ښمن، لوی وګنه.

وړه چې په مېندد شی، هغه لا لویه فتنه شی.

وزه ننوزه، د جنګی لالا واده دی.

وزه ننوزه، وړسک خورد لېمه دې وزه.

وزه د شپون دپاره نه‌ده، شپون د وزې دپاره دی.

وزې وزې پی خو به راکې، خو له‌پچو ډکې.

وژاړه چې وخاندې.

وږی په‌خوب، دسترخان وینی.

وږي پیشو، د زمری سره جنګېږی.

وږي ته پاخه تېپر ښه دی، نه سپین زر.

وږی ته چا ویل: څلور څلور څو کیږي؟ ویل یی: اته ډوډی.
وږي ته د پانګ پوست سنګکی ډوډی ښکاری.
وږ سترګې خدای نه مړوی.
وږی د ډوډی تپهار اوری.
وږی د ملغلرو همیانی پیدا کړه، د نینو ګومان یې پرې وکړ.
وږی سترګې، نه مړیږی.
وږی نس، بلا دد.
وږی لرد نیمه ګوله هم غنیمه دی.
وږی نه یم، قدر غواړم.
وسله هغه دد، چې په لاس درغله.
وسله که سل کاله بار دد، په سختهورځ په کار دد.
وطن په دوو سترګو خپل دی، په دوو پردی.
و عاقل ته اشاره دی، کم عقل ته کوتک.
وګټه، پیل وخورد.
وګوره سړی، ترې لاندې واچوه کالی.
ولاړې اوبه، ژر ژړیږی.
ومې بله، ومې تله.
و مه خورې هغه غوړی، چې وباسي مرغړی.
ونه چې زړد شی، د هرې بلا پرې شپه شی.
وهم دې چیرې، ډب دې چیرې خیژی.
ویشلی ورور، تربور دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویل دې ښه، کول دې بد.
ویل شته دی، عمل نشته.
ویل، لکۍ ښه دی، که پټۍ؟ ویل پټۍ.
ویلنې مې د ویالې ترغاړې بد ایسی، په کور کښې را ته شین شو.
ویی واهه په سر، ویې چاودې تلې.

(هـ)

هډ په پیوند، جلا کیږی.
هډو عمر یې مه حسابوه، حال ته یې گوره.
هرچا ته خپل وطن کشمیر دی.
هرچا ته خپل مزی مرغلین ښکاری.
هرچا ته خپل زوی شهزاده دی.
هرچیرې چې ښه، هلته دې شپه.
هرچیرې اور بل، کټوې باندې.
هرچیرې چې خورې، هلته به مرې.
هرڅوک له ځانه خوښ، په نیرد ببا ښکښ.
هرڅوک پوهیږي، چې غوا توره، شیدې یې سپینې.
هرڅوک چې وزگار شی، یا غل شی یا بیمار شی.
هرڅوچې هوښیار یې، نادان لا پوښته.
هرڅه چې درته وایم، ته خپله عرکه شاربی.
هرڅه مې د بل خوښ دی، عقل مې خپل خوښ دی.

هر سړی خپل غم ژاړی، نه چې د بل غم.

هر سړی تر خپلې مدعا پورې یار دی.

هر سور ږیرې، ملا شاه ګل نه وی.

هر شی چې غبرګ شی، لنډیږي، خبره چې غبرګه شي او ږدیږی.

هر نوی قدر لری، بې له مرګه.

هر مرغه، خپله یې ځاله خبر نه دی یو د بل له حاله.

هر مرغه چې دانه اخلی، څنګونه یې زبږدی.

هر یو پر خپله ټیکی لور اړوی.

هستی کوی مستی، نیستی کوی سستی.

هسې مه کوه انسانه، چې زوی ګران کې، لور ارزانه.

هغه بنده به څه کړی، چې خدای یې زېرمه نه کړی.

هغه آش، هغه کاسه.

هغه چرګه مړه شود، چې برګې هګی به یې اچولې.

هغه چې الوځی، ټولې چوغکی دی.

هغه خور دی ارمان نه کړی، په دورونو یې واده کړی.

هغه درک، هغه خرک.

هغه سړی نه دی، چې له ځانه خبر نه دی.

هغه سپی دې خوری، چې پېژنې دې.

هغه شپې لاړې، چې ما او تا به کړې کرواړی.

هغه چې نن غران کړی، نه یې خپل، نه یې خپلوان کړی.

هغه چې کار په عقل کیږی، زور ورته عاجز دی.

هغه ورځې لاړې، چې دی لَو کاوه په ولاړې.

هلته به دې زده شی، چې د خوار په‌حال دې شپه شی.

هلته به‌دې زده شي، چې په ادرګ بدرګ دی شپه شی.

هلته څه، چې قدر دې کیږی.

هله به ځاریږم، چې له کاره وزګاریږم.

هله به خبر شي، چې تا روجبی له‌ورشی.

هم اوړه پیني، هم اور پو کي.

هم بوره، هم بد نامه.

هم ودیږي، هم رقصیږي.

هم درڅخه مرم، هم درپسې مرم.

هم د سین دا غاړه پیاپی، هم هغه غاړه.

هم یې پر مېخ وهی، هم یې پر نال.

هم یې سکنی، هم یې رغوی.

هم یې کړې، هم یې ربې.

هندو پېسې ګټې، پښتون قیصې ګټی.

هندو څه وهلی، څه‌سر تور کړی.

... هندو بې ګوړې نه‌وی.

هندو زوړ شو، مسلمان نه‌شو.

هندو ګوړې په خوب‌وینې.

هندو ستړی، [illegible] ی ناراضه.

هندو مې پک نه دې لیدلی.

هوده د شرمښکی نه لری، لاس ښامد ته اچوی.

هوره مې خوړلې ده، په ځان مې ازمویلې ده.

هوسی پخوا هم د غرو وه، مگر چې گینگړي یې تر غاړه شول د غرو څوکو ته وختې.

هوسی هسې هم ترنده وه، چې گینگړي ورته واچاوه، لا ترنده شوه.

هوسی هوا دغرو وهي، وابنه د سیمې خوري.

هوښیاران، زهر د تریاکو په گومان خوري.

هوښیار ته اشاره ده، ناپوه ته ډنډه.

هوښیار نه غوزاریږي، چې غوزار شي، غبرگ غاښونه یې وځي.

هوښیار مرغه په دوو لومو بندیږي.

هوښیار مرغی په دوو لومو کښې نښلي.

همسایه غل مه بوله، خپل کور دې ساته.

هم پوری ژاړي، هم ورارى.

هېڅوک نه وایي چې زما د غړکې خوند بد دی.

(((((*****)))))

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ی)

* یا انا وهي، یا عړ کې څېرې.
یا برچمر کنډی دی، یا کافر د لیکنډی دی.
یا به تخت، یا به تخته شي.
یا به تخت وي، یا تابوت.
یا به کولاله ونیسی، یا به مالداره ونیسی.
یا به بې کولاله کړی، یا به یې مالداره کړي.
یا به هی په ساروان وی، یا په کاروان.
یاد به دې زه کړم، موړ به دې خدای کا.
یا د چا ودې پښې ژړاوي یا د کونډې ښځې.
یا د چلم سر، یا د پلاو ښېخ.
یا د خدای قدرت دی، یا د مېړو غیرت دی.
یا د مور تې دی، یا د چلم نی.
یاد مې ته که، موړ به مې خدای.
یارانه، ډوبه جاله.
یار تر کوڅې تېر که، رنګ یې هېر که.
یار ترما پورې رنګ ژېړی ښه دی، نه زه تر یاره.
یار چې ځایې شي، رنګ دې ورک شي.

یار مېلې لره دی، دوست تنګې لره دی.

یار د یار دپاره خوری د غوایی غوښې.

یاری چې په شوتالو شوه، نو و نه شوه.

یا لویو کورو ته ورځه، با لویو غرو ته.

یا مړ، یا موړ، یا جګ پر غوایی سپور.

یا مې ابا بوله، یا کنوه ماتوم.

یا نه کوي، یا د خره کوي.

یا نه ځم، یا منډې وهم.

یا نېک پلو، یا نېک جلو.

یا وور پوښته، یا زوړ.

یا وبنه ژاړی، یا مینه.

یا یار شه، یا بېزار شه.

یتیم ته بو نس مستې هم پسرلی دی.

یتیم په ژړا عادت دی.

یخ دې تنه کار دی، زوړ مېره پکار دی، ځوان مېره ناتار دی.

یَرحَمکَ اللّٰه ، هم ځای لری.

یږه سمې ته نه راتله او ملا غره ته نه ته.

یو انار او سل بیمار.

یو بهلول یو یې کند، یو یې کچکول.

یوه بلا بلی ته وایی چې بَو.

یو به مړ نه شی، بل به موړ نه شی.

یو پټي شپشتې يې وخوړې، وايي دا لا مړه ده.
یو په اوښکو ژاړی، بل په وېنو ورسره ژاړي.
یو په ست ښه ابسي، بل په پټ.
یو په سله، سل په هېڅ.
یو تنها به دې سفروی، یا به غم یا به اختروی.
یو ټک دې دارو نشته، پرځان دې غومباره نوم ایښې دی.
یو څه زه لنډ یم، یو څه مې د ښی ګوډی اوږد دی.
یو ځان شرموي، بل قام.
یو د لوږې مړ کېده، بل يې سر ته پراتې کتلی.
یو دېګی، ټول کندی.
یو زوی، نه زوی.
یو سر، نه سر.
یو ښار او دوه نرخه.
یو کار وکړه، چې سل وارزی.
یو لاس دې خدای هغه بل ته نه اړوي.
یو لاس په چاړه، بل خواړه.
یو لمونځ په هفته کښې، هغه هم په ما مته کښې.
یو موټي دې اوړه نشته، سل دې تنرونه دی.
یو نَس، دوه منته.
یو نوکی غیرت، ترسلو مېړو ښه وی.
یو وار يې شل کړه، بیا يې په جوال کښې واچوه.

یو وار چې زوړشې، بیا خدای خبر چې جوړشې.
یو وایی مریې دې یم، بل دې فکر وکړی چې په څومې اخستې دې.
یو وایی مربی دې یم، بل یې نو په بازار نه خرڅوی.
یو وار مرگی وای، خو بیا لیده وای.
یوه پر تناره خوری، یوه پر زنگانه خوری یوه چې کښېنې بیا هله خوری، دا خواره نو څه خوری؟
یوه چاړه چې دوې کې، دا چاره به په پرې کی.
یوه کور خرڅاوه، بل په پور غوښته.
یوه دړه اور نه کا، دوه بنی کور.
یوه رښتیا رښتیا وپل، په سمه کښې یې ځای نه ؤ.
یوه ژرنده ختله، بل یې لکی ختله.
یوه سترگه پر دین، یوه پر دُنیا.
یوه شپه د مړ د مېړه سره هم تېرېږی.
یوه غونډی که هواره شی، ډېر خندکونه به ډک شي.
یوه کوه، یوه اوره.
یوه لوښت ناوکی، دوې لوښتې بې کوڅی.
یوه مېړو ښه تر سلو کونډو ښه ده.
یو، منه واچوه، تر بلې بیا خدای.
یوه کډه د بلې زړه کاږی.
یو بې خوری، بل ورته مری.
یو یې واهه، بل پرې په نازېده.

PROPERTY OF ACKU 113906

یو یې ګټې، سل یې څټې.

یو یې ژنده ماتوی، بل یې پارچاو اړوی.

یویې بر وهی، بل یې ریښې.

یو یې سر وهی، بل یې پلې.

یو یې بزی پیایې، بل یې ګاړې څټی.

یوې بلا بلې بلا ته ویل: اوخ.

یوې د غمه ژړل، بلې له خوشالی ورپورې خندل.

یوې پښې و بلې ته، ویل نه ځم.

یوې ناوې اینګې کاوه، ښه یې زګیروی کاوه.

یه باید یه وي، هو باید هو!

ښې مې خوږې، سرې وینې ترې تلې.

****
****
****
*****
***
*

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library